

THE IMPORTANCE OF PRESS FREEDOM FOR EFFECTIVE AND SUCCESSFUL FOREIGN POLICY

Sıddık ARSLAN *

*Dr., Erzurum Büyükşehir Belediyesi, Genel Sekreter Yardımcısı, siddikarslan@hotmail.com, ORCID ID: 0009-0009-3169-3763

Received Date: 03.09.2025 Revised Date: 16.10.2025 Accepted Date: 05.11.2025

Copyright © 2025 Sıddık ARSLAN. This is an open access article distributed under the Eurasian Academy of Sciences License, which permits unrestricted use, distribution, and reproduction in any medium, provided the original work is properly cited.

ABSTRACT

This study systematically examines the critical effects of press freedom on states' foreign policy success and international power capacities in today's world, where the flow of information has accelerated and the role of public opinion in international relations has increased following globalization and technological revolution. The main purpose of the research is to reveal through which causal mechanisms the level of press freedom determines states' foreign policy effectiveness. The study develops an original theoretical framework based on the synthesis of structural realism and power transition theory, introducing the "Betrayal Prevention-Public Opinion Influence Model" to the literature, which argues that press freedom both increases states' internal coherence and strengthens their positions in the international system. The main research question is formulated as "through which causal mechanisms does the level of press freedom determine states' foreign policy success and international power capacities?" and this question is answered through the hypothesis that "states with high levels of press freedom exhibit more consistent and effective performance in foreign policy through both their capacity to prevent administrative betrayal and their ability to influence international public opinion." The research was conducted using comparative case analysis method and is based on comprehensive field studies conducted in six cities of Switzerland, nineteen cities of nine European Union member countries, and seven cities of Turkey between 2019-2024. Qualitative data collected through in-depth conversational interviews with a total of nine hundred people and ethnographic observations were analyzed using methodological triangulation approach combined with comprehensive literature review. The study addresses the impact of press freedom on foreign policy through two main dimensions: the mechanism of preventing administrative betrayal and the capacity to influence international public opinion. The first mechanism encompasses how free press reduces the risk of making concessions to external forces and sacrificing national interests by increasing the accountability of state administrators; the second mechanism covers building legitimacy in the international arena by providing transparent and reliable information flow. Research findings empirically prove that states with high levels of press freedom exhibit more consistent and effective performance in foreign policy. Comparative analysis results conducted in fifteen different dimensions show that Switzerland has an average score of 4.20, EU average is 3.90, and Turkey has 2.40 for press freedom level, and these differences are directly related to foreign policy capacity. It has been determined that free press reduces the risk of making concessions to external forces by increasing the accountability of administrators, while also facilitating the achievement of foreign policy goals by building credibility and legitimacy in the international arena. The theoretical contribution of the study is conceptualizing press freedom as an operational power factor rather than a normative value in international relations discipline; its empirical contribution is proving this relationship through systematic data analysis; and its methodological contribution is successfully applying multi-country comparative field research design. In conclusion, it has been revealed that press freedom is not only a democratic value, but also an indispensable component of effective foreign policy. For future research, developing a "press freedom-based foreign policy effectiveness index" and examining this relationship in hybrid regimes is recommended.

Keywords: Press freedom, foreign policy, international relations

ETKİLİ VE BAŞARILI DIŞ POLİTİKA İÇİN BASIN ÖZGÜRLÜĞÜNÜN ÖNEMİ

ÖZET

Bu çalışma, küreselleşme ve teknolojik devrim sonrasında bilgi akışının hızlandığı ve kamuoyu algısının uluslararası ilişkilerdeki rolünün arttığı günümüz dünyasında, basın özgürlüğünün devletlerin dış politika başarısı ve uluslararası güç kapasiteleri üzerindeki kritik etkilerini sistematik olarak incelemektedir. Araştırmanın temel amacı, basın özgürlüğü düzeyinin devletlerin dış politika etkinliğini hangi nedensel mekanizmalar aracılığıyla belirlediğini ortaya koymaktır. Çalışma; yapısal realizm ve güç geçişi teorisinin sentezi üzerine kurulu özgün bir kuramsal çerçeve geliştirerek, basın özgürlüğünün hem devletlerin iç tutarlılığını artırdığını hem de uluslararası sistemdeki konumlarını güçlendirdiğini savunan "İhanet Önleme-Kamuoyu Etkileme Modeli"ni literatüre kazandırmaktadır. Temel araştırma sorusu "*basın özgürlüğünün düzeyi, devletlerin dış politika başarısını ve uluslararası güç kapasitelerini hangi nedensel mekanizmalar aracılığıyla belirlemektedir?*" şeklinde formüle edilmiş olup; bu soruya "*basın özgürlüğü düzeyi yüksek olan devletler, hem yönetici ihanetini önleme kapasiteleri hem de uluslararası kamuoyunu etkileme yetenekleri sayesinde dış politikada daha tutarlı ve etkili performans sergilerler*" hipotezi ile cevap aranmıştır. Araştırma, karşılaştırmalı vaka analizi yöntemiyle gerçekleştirilmiş olup; 2019-2024 yılları arasında İsviçre'nin altı kentinde, Avrupa Birliği üyesi dokuz ülkenin on dokuz kentinde ve Türkiye'nin yedi kentinde yürütülen kapsamlı saha çalışmalarıyla dayanmaktadır. Toplam dokuz yüz kişiyle yapılan derinlemesine sohbet tarzı görüşmeler ve etnografik gözlemler yoluyla toplanan nitel veriler, metodolojik üçgenleme yaklaşımıyla kapsamlı literatür taraması ile birleştirilerek analiz edilmiştir. Çalışma, basın özgürlüğünün dış politika üzerindeki etkisini iki temel boyutla ele almaktadır: yönetici ihanetini önleme mekanizması ve uluslararası kamuoyunu etkileme kapasitesi. İlk mekanizma, özgür basının devlet yöneticilerinin hesap verebilirliğini artırarak dış güçlere taviz verme ve ulusal çıkarları feda etme riskini azaltmasını; ikinci mekanizma ise şeffaf ve güvenilir bilgi akışı sağlayarak uluslararası arenada meşruiyet inşa etmesini kapsamaktadır. Araştırma bulguları, basın özgürlüğü düzeyi yüksek olan devletlerin dış politikada daha tutarlı ve etkili performans sergilediğini ampirik olarak kanıtlamaktadır. On beş farklı boyutta gerçekleştirilen karşılaştırmalı analiz sonuçları, İsviçre'de basın özgürlüğü seviyesinin 4.20, AB ortalamasının 3.90, Türkiye'nin ise 2.40 ortalama puana sahip olduğunu ve bu farklılıkların dış politika kapasitesiyle doğrudan ilişkili olduğunu göstermektedir. Özgür basının yöneticilerin hesap verebilirliğini artırarak dış güçlere taviz verme riskini azalttığı, aynı zamanda uluslararası arenada güvenilirlik ve meşruiyet inşa ederek dış politika hedeflerine ulaşmayı kolaylaştırdığı tespit edilmiştir. Çalışmanın teorik katkısı, uluslararası ilişkiler disiplininde basın özgürlüğünü normatif bir değer olmaktan çıkarak operasyonel bir güç faktörü olarak kavramsallaştırması; ampirik katkısı ise bu ilişkiyi sistematik veri analizi ile kanıtlaması; metodolojik katkısı da çoklu ülke karşılaştırmalı saha araştırması desenini başarıyla uygulamasıdır. Sonuç olarak, basın özgürlüğünün sadece demokratik bir değer olmakla kalmayıp, aynı zamanda etkili dış politikanın vazgeçilmez bir bileşeni olduğu ortaya konmuştur. Gelecek araştırmalar için "*basın özgürlüğü temelli dış politika etkinlik endeksi*" geliştirilmesi ve hibrit rejimlerde bu ilişkinin incelenmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Basın özgürlüğü, dış politika, uluslararası ilişkiler

1. GİRİŞ

Uluslararası ilişkiler sahnesinde devletlerin karmaşık etkileşimleri, rekabetleri ve işbirlikleri sürekli değişen dinamik bir alan oluşturmaktadır. Bir devletin bu alanda etkinliği ve başarısı geleneksel olarak askeri gücü, ekonomik kapasitesi ve diplomatik becerisiyle değerlendirilse de, son yıllarda bu klasik güç unsurlarının ötesinde giderek daha fazla kabul gören kritik bir gerçeklik ortaya çıkmıştır: basın özgürlüğü. Bilgi çağının getirdiği dönüşümle birlikte, devletlerin uluslararası etkinliği artık sadece geleneksel güç kaynaklarıyla değil, aynı zamanda bilgi akışını yönetme ve kamuoyu algısını şekillendirme kapasiteleriyle de belirlenmektedir (Applebaum, 2024: 8-173; Hazar, 2013: 1527-1545). Özgür ve bağımsız bir basının varlığı, bir ülkenin iç dinamiklerini etkilediği kadar, dış politika hedeflerine ulaşma kapasitesini de derinden etkilemektedir (Johnstone, 2025: 16-189).

Bu çalışmanın temel araştırma sorusu şudur: "*Basın özgürlüğünün düzeyi, devletlerin dış politika başarısını ve uluslararası güç kapasitelerini hangi nedensel mekanizmalar aracılığıyla belirlemektedir?*" Bu araştırma sorusu, 21. yüzyılın bilgi odaklı uluslararası sisteminde, medya özgürlüğünün geleneksel güç anlayışlarını nasıl dönüştürdüğü sorunsalını merkeze almaktadır. Günümüzde bilginin yayılma hızı ve erişilebilirliği benzeri görülmemiş boyutlara ulaşmıştır. Dijital devrimin oluşturduğu yeni iletişim ortamında, devletlerin diplomatik etkinliği artık medya ekosistemlerinin sağlıklı işleyişiyle doğrudan bağlantılı hale gelmiştir. Geleneksel medya kuruluşlarının yanı sıra, sosyal medya platformları da kamuoyunun algısını

şekillendirmede ve uluslararası ilişkileri etkilemede önemli bir aktör haline gelmiştir (Bjola & Manor, 2024; Açıan, 2024: 50-60; Castells, 2009: 66-159).

Bu araştırma sorusunun incelenmesi, küresel düzeyde demokratik gerileme (democratic backsliding) süreçlerinin yaşandığı, otoriter rejimlerin medya kontrolündeki sistematik artışın gözlemlendiği ve uluslararası bilgi savaşlarının (information warfare) yoğunlaştığı bir dönemde özel bir aciliyet kazanmaktadır. Bu yeni iletişim ortamında devletlerin dış politika söylemlerini etkili bir şekilde iletebilmeleri, uluslararası kamuoyunu kendi pozisyonlarına ikna edebilmeleri ve karşı propaganda faaliyetlerine karşı koyabilmeleri için güvenilir ve özgür bir basına sahip olmaları zorunlu hale gelmiştir (Applebaum, 2024: 23-201; Beacham, Hafner-Burton & Schneider, 2024: 3-29). Hibrit savaş (hybrid warfare) konseptinin yaygınlaşması ve dezenformasyon kampanyalarının diplomatik araç olarak kullanılması, basın özgürlüğünü ulusal güvenlik meselesi haline getirmiştir. Bu araştırma sorusunun sistematik incelenmesi, çağdaş uluslararası sistemin yapısal dönüşümü açısından kritik önem taşımaktadır.

Basın özgürlüğünün dış politikadaki önemi sadece propaganda ve kamuoyu oluşturma boyutlarıyla sınırlı değildir. Modern yönetim teorisinin temel varsayımlarından biri olan şeffaflık ilkesi (transparency principle), demokratik dış politika süreçlerinin meşruiyeti ve etkinliği açısından vazgeçilmez bir gerekliliktir (Hood & Heald, 2012: 6-203; Khosrowjerdi, 2022, February: 144-157). Özgür bir basın aynı zamanda devlet yöneticilerinin hesap verebilirliğini sağlama ve olası yolsuzlukları, keyfi uygulamaları ve ihanetleri engelleme konusunda da hayati bir işleve sahiptir. Tarihsel analiz göstermektedir ki, medya denetiminin zayıfladığı dönemlerde devlet elitlerinin kişisel çıkarları uğruna ulusal menfaatleri feda etme eğilimi sistematik olarak artmaktadır (Wedel, 2009: 27-285; Danso, 2025: 1-15). Tarih boyunca iktidar sahiplerinin şahsi çıkarları uğruna ülkenin menfaatlerini göz ardı ettiği, hatta düşman güçlerle işbirliği yaptığı sayısız örnek görülmüştür (Applebaum, 2024; Kissinger, 2022). Bu tür ihanetlerin önlenmesinde ve devletin temel çıkarlarının korunmasında bağımsız ve eleştirel bir basının rolü tartışılmazdır.

Bu çalışma uluslararası ilişkiler literatüründeki kritik bir boşluğu doldurmayı amaçlamaktadır. Mevcut akademik çalışmalarda basın özgürlüğü ağırlıklı olarak normatif bir değer (normative value) olarak kavramsallaştırılmakta, ancak devletlerin operasyonel güç kapasiteleri (operational power capabilities) üzerindeki sistematik ve ölçülebilir etkileri yeterince incelenmemektedir. Mevcut akademik literatür basın özgürlüğünü genellikle demokratikleşme süreçlerinin bir bileşeni olarak veya insan hakları çerçevesinde normatif bir değer olarak ele almaktadır (Lamer, 2018: 8-136). Bu yaklaşım, basın özgürlüğünün araçsal akılcılık (rasyonalite) açısından taşıdığı değeri göz ardı etmekte ve realist güç analizlerinde bu unsurun sistematik biçimde dışlanmasına yol açmaktadır. Ancak basın özgürlüğünün devletlerin dış politika kapasiteleri üzerindeki operasyonel etkilerini sistematik olarak inceleyen çalışmalar yetersizdir (Van Belle, 2000: 13-148). Bu makale iki temel argümanı savunmaktadır:

İlk olarak, basın özgürlüğünün olmadığı veya kısıtlandığı ülkelerde yöneticilerin ve karar alıcıların derin ve büyük güçlerin şantaj, tehdit ve zorlamalarına karşı daha savunmasız hale gelebileceği ileri sürülmektedir. Bu savunmasızlık durumu (vulnerability condition), sadece bireysel liderlerin karakteristik zayıflıklarından değil, aynı zamanda kurumsal denetim mekanizmalarının (institutional oversight mechanisms) yetersizliğinden ve bilgi asimetrisinin (information asymmetry) oluşturduğu yapısal risklerden kaynaklanmaktadır. Bu durum ülke liderlerinin kendi halkına, devletine ve değerlerine ihanet etme riskini artırabilir ve nihayetinde ülkenin dış politika hedeflerine zarar verebilir. İkinci olarak, özgür basının bilgiye erişimde üstünlük sağlamasıyla devletin dış politika söylemini etkili bir şekilde yaymasına, uluslararası kamuoyunu bilgilendirmesine ve sistematik dezenformasyon kampanyalarının etkilerine karşı dayanıklılığın (veya direncin) geliştirilmesine destek olacağı savunulmaktadır.

Bu araştırmanın temel hipotezi şudur: **"Basın özgürlüğü düzeyi yüksek olan devletler, hem yönetici ihanetini önleme kapasiteleri hem de uluslararası kamuoyunu etkileme yetenekleri sayesinde dış politikada daha tutarlı ve etkili performans sergilerler."** Bu hipotez, basın özgürlüğünün devlet gücünün hem iç boyutunu (domestic dimension) hem de dış boyutunu (international dimension) güçlendiren çift işlevli bir güç çarpanı (force multiplier) olduğu teorik varsayımına dayanmaktadır. Bu hipotez, realizm ve liberalizm arasında yeni bir teorik sentez önerisi sunmaktadır. Geleneksel realist teorisinin sert güç (hard power) odaklı yaklaşımı ile liberal teorisinin yumuşak güç (soft power) vurgusunu birleştiren bu sentez, basın özgürlüğünü akıllı güç (smart power) stratejilerinin temel bileşeni olarak konumlandırmaktadır. Tarihsel perspektiften bakıldığında, demokratik sistemlerde basın özgürlüğünün güvence altına alınması ile dış politikada uzun vadeli başarı arasında pozitif bir korelasyon görülmektedir (Dobson, 2023: 9-205).

Uluslararası ilişkiler teorilerinin basın özgürlüğü fenomenini açıklamadaki göreceli yetersizliği, disiplin içinde bilgi ve iletişimin kuramsal boyutunun eksik kalmasından ileri gelmektedir. Uluslararası ilişkiler teorileri açısından değerlendirildiğinde realist perspektif devlet güvenliğini ve çıkarlarını ön plana çıkarırken (Sabry, 2024: 8-191); liberal teori demokratik değerlerin ve kurumların önemini vurgular (Badano & Nuti, 2024: 14-201). İnşacı yaklaşım ise kimliklerin, normların ve fikirlerin uluslararası ilişkilerdeki rolünü öne

çıkartır (McCourt, 2023: 9-203). Her üç kuramsal yaklaşım (teorik paradigma) da basın özgürlüğünün farklı yönlerini aydınlatmakla birlikte, bu faktörün sistemsel etkilerini kapsamlı biçimde modelleyememektedir. Her üç teorik çerçeve de farklı açılardan basın özgürlüğünün dış politika üzerindeki etkilerini açıklamaya katkıda bulunur. Realist bakış açısıyla özgür bir basın, devletin içsel gücünü ve istikrarını pekiştirerek uluslararası alandaki konumunu güçlendirebilir. Liberal perspektiften basın özgürlüğü, demokratik yönetişimin temel bir unsuru olarak uluslararası işbirliğini ve güvenilirliği artırabilir.

Basın özgürlüğünün dış politika üzerindeki etkisi yumuşak güç ve kamu diplomasisi kavramları çerçevesinde de değerlendirilebilir. Nye'in yumuşak güç kavramının 21. yüzyıldaki evriminde, bilgi ve iletişim teknolojilerinin dönüştürücü etkisi, basın özgürlüğünü geleneksel kültürel cazibe unsurlarının ötesinde stratejik bir varlık (değer) haline getirmiştir (Nye, 2011). Yumuşak güç bir devletin zorlama yerine kültürel çekiciliği, ideolojik değerleri ve meşru dış politikaları aracılığıyla diğerlerini etkileme kapasitesidir (Nye, 2023: 3-40). Özgür basın ortamı, bir ülkenin anlatı gücünü güçlendirerek, uluslararası söylemde gündem belirleme yeteneği sağlamaktadır (Ananny, 2023: 24-279). Özgür basın, bir ülkenin demokratik değerlerinin ve şeffaf yönetim anlayışının göstergesi olarak yumuşak gücünü önemli ölçüde artırabilir. Bu da ülkenin uluslararası alanda daha etkili ve saygın bir ortak olarak algılanmasına katkıda bulunur.

Günümüzün küreselleşen dünyasında bilgi akışının sınırları aşması ve sosyal medyanın yaygınlaşması basın özgürlüğünün önemini daha da artırmıştır. Dijital çağın getirdiği yıkıcı iletişim dinamikleri, geleneksel Vestfalya diplomasi anlayışını köklü biçimde dönüştürmekte ve devletlerin bilgi yönetimi kapasitelerini stratejik bir zorunluluk haline getirmektedir. Devletler artık sadece diğer devletlerle değil, aynı zamanda çeşitli uluslararası örgütler, sivil toplum kuruluşları ve hatta bireysel aktörlerle de etkileşim halindedir (Manor, 2024). Bu çok paydaşlı diplomatik ortamda başarılı olmak, şeffaf ve güvenilir bir iletişim altyapısı gerektirir; bu da ancak özgür basın ekosisteminin varlığıyla sürdürülebilir hale gelebilir. Bu karmaşık ilişkiler ağında başarılı olmak şeffaf ve güvenilir bir imaj oluşturmayı gerektirir; bu da ancak özgür bir basının varlığıyla mümkündür.

Bu çalışmanın metodolojik yaklaşımı karşılaştırmalı vaka analizi yöntemi (Marx, Rihoux & Ragin, 2014: 115-131) üzerine kuruludur. Bu yöntemsel tercih, basın özgürlüğünün farklı siyasi rejim türlerindeki farklı etkilerini sistematik olarak karşılaştırma ve vakalar arası farklılıkları analiz etme imkânı sunmaktadır. Araştırmanın ampirik boyutunu zenginleştirmek amacıyla 2019 ile 2024 yılları arasında çeşitli coğrafyalarda saha çalışmaları gerçekleştirilmiştir. Bu zamansal çerçeve, COVID-19 salgınının medya özgürlüğü üzerindeki etkilerini, demokratik gerileme süreçlerini ve bilgi savaşının yoğunlaştığı dönemi kapsamaktadır. İsviçre'nin altı farklı kentinde gözlemler yapılmış ve çeşitli kesimlerden insanlarla sohbetler gerçekleştirilmiştir. Avrupa Birliği üyesi dokuz farklı ülkenin toplam on dokuz kentinde de benzer bir metodoloji izlenmiştir. Türkiye bağlamında ise yedi farklı kentte benzer saha çalışmaları yürütülmüştür.

Saha araştırmasının coğrafi kapsamı, liberal demokratik, melez rejim ve rekabetçi otoriter sistem türlerini temsil eden vaka seçimi stratejisini yansıtmaktadır. Toplam 11 ülkenin 32 kentinde 900 kişi odaklı yapılan gözlemler ve derinlemesine sohbetler yoluyla niteliksel veriler toplanmıştır. Gerekli görülen veriler şekiller ve tablolar halinde içerikte paylaşılmış; çalışma içeriğinde metnin ağırlık düzeyini koruyabilmek amacıyla diğer veriler ihtiyaç duyulduğu ölçüde spesifik olarak içerikte zikredilmiştir. Araştırmanın bilgi kuramsal temeli; literatüre dayalı değerlendirmeler, nicel göstergeler ile nitel içgörülerin üçgenlemesine dayanmakta, böylece karma yöntem yaklaşımının avantajlarından yararlanmaktadır. Basın özgürlüğünün olmadığı veya kısıtlandığı ülkelerde hükümet kontrolündeki medya organları genellikle tek sesli bir propaganda aracı olarak işlev görmektedir. Bu durum iç kamuoyunun manipüle edilmesine ve gerçeklerin çarpıtılmasına yol açabilmektedir (Ananny, 2023: 11-242).

Dış kamuoyu nezdinde otoriter medya sistemlerinin güvenilirlik açığı, o ülkelerin kamu diplomasisi çabalarını sistematik olarak baltalamakta ve uluslararası itibarlarını olumsuz yönde şekillendirmektedir. Dolayısıyla dış kamuoyu nezdinde ise bu türden tek sesli ve eleştirel yaklaşımlara kapalı bir medya ortamı güvensizlik ve şüphe uyandırmaktadır. Uluslararası alanda yumuşak güç yansıtmaya ve diplomatik etki elde etmek, çoğulcu medya ortamının ve şeffaf bilgi akışının varlığına kritik derecede bağlıdır. Uluslararası alanda itibar kazanmak ve destek bulmak ancak şeffaf, hesap verebilir ve farklı görüşlere açık bir medya ortamının varlığıyla mümkündür. Özgür bir basın farklı görüşlerin dile getirilebildiği, tartışmaların yapılabildiği ve kamuoyunun doğru bilgilendirildiği bir platform sunmaktadır (Ananny, 2023: 39-143).

Özgür basının sağladığı çoğulcu bilgi ortamı, demokratik müzakere süreçlerinin sağlıklı işlemesi için vazgeçilmez bir gerekliliktir ve dış politika meşruiyetinin temel bileşenini oluşturmaktadır. Bu durum iç kamuoyunun dış politika konularında bilinçlenmesine ve hükümetin politikalarını eleştirel bir gözle değerlendirmesine olanak tanımaktadır. Bilgili kamuoyunun varlığı, dış politika karar alma süreçlerinde demokratik hesap verebilirliği güçlendirmekte ve politika tutarlılığını artırmaktadır. Dış kamuoyu nezdinde ise özgür ve çoğulcu bir medya ortamı ülkenin demokratik değerlere saygı duyduğunu ve şeffaflığı benimsediğini göstermektedir. Bu çalışmanın hedef kitlesi öncelikle uluslararası ilişkiler, karşılaştırmalı siyaset ve medya çalışmaları alanlarındaki araştırmacıları kapsamaktadır.

Bu araştırmanın disiplinlerarası niteliği, basın özgürlüğü olgusunun karmaşık doğasından kaynaklanmakta ve çoklu teorik bakış açılarının birleşimini gerektirmektedir. İkincil hedef kitle ise dış politika karar alıcıları, diplomatlar, güvenlik analistleri ve stratejik planlama uzmanlarından oluşmaktadır. Politika odaklı katkının yanı sıra, bu çalışma akademik camia için teorik yenilik ve metodolojik ilerleme sunmayı hedeflemektedir. Üçüncül hedef kitle olarak da uluslararası örgütler, sivil toplum kuruluşları ve medya kuruluşları yöneticileri sayılabilir. Bu araştırmanın sonuçları politika yapıcılar için basın özgürlüğünün stratejik önemini vurgulayarak demokratik kurumların güçlendirilmesi konusunda rehberlik sağlamaktadır. Bu çalışmanın uzun vadeli amacı, basın özgürlüğünün uluslararası ilişkiler teorisindeki yerini güçlendirmek ve gelecekteki araştırmalar için kavramsal bir çerçeve sunmaktır.

Son olarak, bu araştırmanın kuramsal amacı, basın özgürlüğünü uluslararası ilişkiler disiplininin temel değişkenleri arasına dâhil etmek ve gelecekteki araştırma gündemi için kavramsal temel oluşturmaktır. Sonuç olarak bu çalışma basın özgürlüğünün sadece demokratik bir toplumun temel bir unsuru olmakla kalmayıp aynı zamanda bir ülkenin dış politika etkinliğini ve uluslararası arenadaki gücünü belirleyen kritik bir faktör olduğunu göstermeyi amaçlamaktadır. Bu argümanın deneysel geçerlemesi, karşılaştırmalı vaka analizi ve sistematik saha araştırması (Gülbüz & Şahin, 2020) ile desteklenmekte, böylece kanıt temelli politika önerileri sunulmaktadır. Basın özgürlüğünün hukuksal, adli ve idari bakımlardan güvence altına alınması bir ülkenin dış politika hedeflerine ulaşmasını ve uluslararası toplumda saygın bir konum elde etmesini sağlayan temel koşullardan biridir.

2. LİTERATÜR TARAMASI

Basın özgürlüğünün dış politika üzerindeki etkileri, siyaset bilimi ve uluslararası ilişkiler literatüründe çok boyutlu bir şekilde incelenmiş olmasına rağmen, bu özgürlüğün devletlerin dış politika başarısı ve güç kapasitesi üzerindeki sistematik etkilerini ele alan çalışmalar sınırlı kalmıştır. Bu literatür taraması, basın özgürlüğünün dış politika başarısı ve gücü üzerindeki kritik rolünü vurgulayan temel argümanları ve bulguları sistematik bir biçimde değerlendirmektedir. Öncelikli olarak liderlerin ve yönetimlerin ihanete sürüklenme potansiyeline karşı bir denge mekanizması olarak basın özgürlüğünün önemi ve dış politika hedeflerine ulaşmada kamuoyunu etkileme kapasitesi bağlamında basın özgürlüğünün stratejik değeri üzerinde durulacaktır. Bu çalışmanın teorik çerçevesi, basın özgürlüğünün ulusal güç kapasitesini artıran çifte işlevini vurgulamakta ve mevcut literatürün bu konudaki analitik boşluğunu doldurmayı hedeflemektedir.

Uluslararası ilişkiler literatüründe devletlerin dış politika süreçlerini şekillendiren faktörler arasında basın özgürlüğünün yeri, özellikle soğuk savaş sonrası dönemde giderek daha fazla önem kazanmaya başlamıştır. Keohane ve Nye tarafından geliştirilen karşılıklı bağımlılık teorisi çerçevesinde, özgür ve bağımsız bir basının varlığı demokratik yönetişimin temel bileşeni olarak görülmekte ve devletlerin uluslararası alandaki davranışlarını etkilediği kabul edilmektedir (Keohane, R. O., & Nye, 2012: 1-51, 191-286; Nord, Lundstedt & Lindberg, 2024: 6-17). Geleneksel güç unsurlarının ötesinde bir devletin uluslararası sistemdeki konumunu belirleyen faktörlerden biri olarak basın özgürlüğü, dış politika analizlerinde merkezi bir yer edinmiştir (Youn, 2007: 1047-1061; Ananny, 2023: 11-246; Keohane & Nye, 2012: 112-154). Bu teorik yaklaşım, devletlerin sadece askeri ve ekonomik güçlerinin değil, aynı zamanda bilgi yönetim kapasitelerinin de uluslararası etkinliklerini belirlediğini savunmaktadır. Bu perspektif, liberal kurumsalcılığın enformasyon boyutunu güçlendirerek basın özgürlüğünü uluslararası işbirliğinin önkoşulu olarak konumlandırmaktadır.

Demokratik barış teorisi (Weart, 2000; Ekmekçi, 2011: 108-118) literatürünün temel argümanlarından biri, demokratik ülkelerin birbirleriyle savaşma olasılığının daha düşük olduğudur. Bu teorik çerçeve kapsamında basın özgürlüğü, demokratik kurumların ve normların önemli bir bileşeni olarak değerlendirilmektedir. Özgür medya farklı görüşlerin ifade edilmesine olanak tanıyarak ve kamuoyunu bilgilendirerek dış politika tercihlerinin daha geniş bir toplumsal mutabakata dayanmasını sağlamaktadır. Bu durum dış politikanın meşruiyetini ve sürdürülebilirliğini artırarak devletlerin uluslararası ilişkilerde daha istikrarlı ve öngörülebilir davranışlar sergilemesine katkıda bulunmaktadır. Demokratik barış teorisinin bu yaklaşımı, basın özgürlüğünün sadece iç politik süreçlerde değil, dış politika davranışlarında da belirleyici olduğunu göstermektedir. Modern demokratik barış araştırmaları, basın özgürlüğünün çatışma önleme mekanizması olarak işlev gördüğünü ampirik olarak desteklemekte ve bu bulguların çeşitli siyasi sistemlerde tutarlı sonuçlar verdiğini kanıtlamaktadır.

İhanet boyutunu ele alan akademik çalışmalar, özgür basının devlet yöneticilerini denetleme ve hesap verebilirliklerini artırma işlevine sistematik olarak vurgu yapmaktadır (Enrich, 2025). Huntington tarafından geliştirilen demokratikleşme kuramı (Huntington, 1991: 17-186) çerçevesinde, tarih boyunca iktidar sahiplerinin kişisel çıkarları uğruna ulusal çıkarları feda ettiği, dış güçlerle gizli pazarlıklar yaptığı örnekler detaylı olarak incelenmiştir. Basın özgürlüğünün olmadığı veya kısıtlandığı ülkelerde bu tür davranışların ortaya çıkma ve sürdürülme olasılığının daha yüksek olduğu ampirik verilerle desteklenmiştir. Özgür bir basın ise bu tür ihanetleri kamuoyuna duyurarak yöneticiler üzerinde bir baskı mekanizması oluşturmakta ve dış politikanın ulusal çıkarlara uygun şekilde yürütülmesini sağlamaktadır (Chowdhury, 2004: 93-100). Bu

literatür, basın özgürlüğünün sadece demokratik bir değer olmadığını, aynı zamanda ulusal güvenlik açısından da kritik öneme sahip olduğunu ortaya koymaktadır. Asil-vekil kuramı bağlamında, özgür basın, vatandaşların (asil) yöneticiler (vekil) üzerindeki denetimini sağlayan temel bir araç işlevi görmektedir; bu denetim mekanizmasının yokluğunda ise vekilin çıkar sapması riski kayda değer biçimde artmaktadır (Curran & Seaton, 2018; Eryılmaz & Biricikoğlu, 2011: 20-44).

Yolsuzlukla mücadele literatüründe basın özgürlüğünün etkin rolü sıklıkla vurgulanmaktadır. Bağımsız medya kuruluşları; kamu kaynaklarının kötüye kullanılmasını, yasa dışı faaliyetleri ve çıkar çatışmalarını ortaya çıkararak hükümetleri ve yöneticileri hesap vermeye zorlamaktadır. Bu durum özellikle haksız kazanç sağlama, keyfi yönetim ve derin güçlere taviz verme gibi risklerin azaltılması açısından kritik öneme sahiptir (Mungiu-Pippidi, 2023: 9-173). Cook tarafından yapılan kapsamlı analiz, basın özgürlüğünün olmadığı veya kısıtlandığı ortamlarda bu türden ihlallerin gizlenmesi ve yaygınlaşmasının daha olası olduğunu göstermektedir (Cook, 1998: 89-296). Bu bulgular, basın özgürlüğünün yolsuzluk önleme mekanizması olarak işlev gördüğünü ve böylece dış politikada ulusal çıkarların korunmasına katkıda bulunduğunu kanıtlamaktadır. Uluslararası Şeffaflık Örgütü'nün (*Berlin, 1993, Transparency International*) yıllık raporları, basın özgürlüğü endeksi ile yolsuzluk algısı endeksi arasında güçlü negatif korelasyon olduğunu sistematik olarak ortaya koymakta ve bu ilişkinin nedensel boyutunu destekleyen çok sayıda vaka analizi sunmaktadır (Transparency International [TI], 2025; Transparency International [TI], 2024).

Yumuşak güç kavramı literatürü çerçevesinde basın özgürlüğünün bir ülkenin cazibesini ve ikna kabiliyetini artırdığı sistematik olarak savunulmaktadır. Nye tarafından geliştirilen yumuşak güç teorisi, özgür basının varlığının bir devletin demokratik değerlere bağlılığının göstergesi olarak algılandığını ve bu durumun ülkenin uluslararası arenadaki itibarını ve etkisini güçlendirdiğini ortaya koymaktadır. Basın özgürlüğüne saygı duyan ülkeler, kültürel ve ideolojik çekiciliklerini kullanarak diğer aktörleri etkileme kapasitesine sahip olmakta ve bu durum dış politika hedeflerine ulaşmada önemli bir avantaj sağlamaktadır (Nye, 2004: 87-196; Kömür, 2020: 100-113). Bu teorik yaklaşım, basın özgürlüğünün sadece iç politik bir mesele olmadığını, aynı zamanda uluslararası güç projeksiyonunun da önemli bir bileşeni olduğunu vurgulamaktadır. Çağdaş yumuşak güç ölçümlerinde basın özgürlüğü; eğitim kalitesi ve teknolojik yenilikle birlikte en önemli göstergelerden biri olarak kabul edilmekte ve bu üç faktörün sinerjik etkisi uluslararası etkileme kapasitesini üstel biçimde artırmaktadır (Brand Finance, 2025; Ruohonen, J. (2021: 1-16).

Kamu diplomasisi literatüründe basın özgürlüğünün bir ülkenin mesajlarını ve değerlerini yabancı kamuoylarına iletmede oynadığı kritik rol detaylı olarak incelenmiştir. Manheim tarafından yapılan kapsamlı araştırma, özgür bir medya ortamının devletlerin kendi hikayelerini anlatmalarına ve uluslararası algıyı şekillendirmelerine olanak tanıdığını göstermektedir. Basın özgürlüğünün kısıtlandığı ülkelerde ise devlet kontrolündeki medya, uluslararası kamuoyu nezdinde güvenilirlik sorunu yaşamakta ve bu durum kamu diplomasisi çabalarının etkinliğini azaltmaktadır (Manheim, 1994: 26-184; Eren, 2019: 28-40). Bu bulgular, basın özgürlüğünün etkili kamu diplomasisi için vazgeçilmez bir önkoşul olduğunu ortaya koymaktadır. 21. yüzyılda kamu diplomasisinin başarısı, giderek artan ölçüde medya güvenilirliği ve bilgi şeffaflığına bağlı hale gelmekte, özellikle sosyal medya çağında bu bağımlılık daha da kritik boyutlara ulaşmaktadır.

Sosyal medyanın yükselişi ve bilgi teknolojilerinin yaygınlaşması konusundaki literatür, basın özgürlüğünün dış politika üzerindeki etkisini daha da güçlendirdiğini göstermektedir. Castells tarafından geliştirilen ağ toplumu teorisi (Castells, 2009), geleneksel medya kuruluşlarının yanı sıra bireysel aktörler ve sivil toplum kuruluşlarının da uluslararası kamuoyunu etkileme potansiyeline sahip olduğunu vurgulamaktadır. Bu durum devletlerin bilgi akışını kontrol etme kapasitesini sınırlarken, şeffaflık ve açıklık ilkelerine dayalı bir dış politika yaklaşımını daha da önemli hale getirmektedir (Karagöz, 2016: 40-128; Castells, 2009: 203-317; Dikici, 2024: 2-14). Bu teorik çerçeve, dijital çağda basın özgürlüğünün dış politika açısından daha da kritik hale geldiğini kanıtlamaktadır. İnternet çağında enformasyon asimetrisinin hızla azalması, otokratik rejimlerin propaganda kapasitesini sınırlarken; demokratik değerlerin küresel yayılımını hızlandırmakta ve bu süreçte özgür basın hem kataliz edici hem de meşruiyet sağlayıcı rol oynamaktadır.

Basın özgürlüğünün kriz yönetimi ve çatışma çözümü süreçlerindeki rolü, güvenlik çalışmaları literatüründe önemli bir yer tutmaktadır. Wheeler tarafından yapılan analiz, kriz durumlarında doğru ve zamanında bilgi akışının hayati önem taşıdığını göstermektedir. Özgür bir basın, kriz bölgelerinden gelen bilgilerin sağlıklı bir şekilde değerlendirilmesine olanak tanımakta ve uluslararası toplumun müdahale kararlarını etkileyebilmektedir. Ayrıca farklı tarafların görüşlerinin duyulmasını sağlayarak çatışmaların barışçıl çözümüne katkıda bulunabilmektedir (Wheeler, 2000: 173-292). Bu bulgular, basın özgürlüğünün kriz diplomasisinde de belirleyici rol oynadığını ortaya koymaktadır. Modern çatışma çözümü teorilerinde, medya hem çatışmayı körükleyici hem de barışı destekleyici çifte rolü ile incelenmekte ve özgür basının barış yanlısı etkisi ampirik olarak desteklenmektedir; özellikle demokratik kurumları güçlü ülkelerde bu etki daha belirgin şekilde gözlemlenmektedir (Maweu & Mare, 2023: 14-241).

Hibrit savaş ve dezenformasyon stratejileri literatüründe, basın özgürlüğünün çağdaş güvenlik tehditlerini ele almadaki rolü sistematik olarak incelenmiştir. Diamond tarafından yapılan araştırma, günümüzde hibrit savaş ve dezenformasyon stratejilerinin dış politika araçları arasında giderek daha fazla önem kazandığını göstermektedir. Özgür bir basın bu tür manipülasyonlara karşı toplumsal direnci artırabilmekte ve yanlış bilgilerin yayılmasını engelleyebilmektedir. Basın özgürlüğünün olmadığı ülkelerde ise toplum dış kaynaklı manipülasyonlara daha açık hale gelmekte ve bu durum ulusal güvenliği tehdit edebilmektedir (Guriyev & Treisman, 2022: 23-271; Harvey, 2025, March 20). Bu literatür, basın özgürlüğünün modern güvenlik paradigmasında ulusal güvenlik meselesi olarak da değerlendirilmesi gerektiğini vurgulamaktadır. Enformasyon savaşları çağında, basın özgürlüğü hem savunma hem de saldırı kapasitesi sağlayan stratejik bir araç haline gelmiş ve bu durum traditional güvenlik kavramsallaştırmalarının radikal biçimde yeniden düşünülmelerini gerektirmektedir.

Uluslararası kuruluşlarla ilişkiler literatüründe basın özgürlüğünün rolü detaylı olarak analiz edilmiştir. Hallin ve Mancini tarafından yapılan karşılaştırmalı medya sistemleri analizi; Birleşmiş Milletler ve Avrupa Birliği gibi kuruluşların üye ülkelerin demokratik standartlara ve insan haklarına uyumunu değerlendirirken basın özgürlüğünü önemli bir kriter olarak ele aldığını göstermektedir. Basın özgürlüğünün kısıtlandığı ülkeler bu kuruluşlarla ilişkilerinde sorunlar yaşayabilmekte ve uluslararası sistemdeki entegrasyon süreçlerinden dışlanabilmektedir (Hallin & Mancini, 2004: 276-314; Tatar, 2013: 154-167). Bu bulgular, basın özgürlüğünün uluslararası örgütlenme süreçlerinde de belirleyici faktör olduğunu kanıtlamaktadır. Avrupa Birliği'nin genişleme kriterleri arasında medya özgürlüğünün yer alması, bu özgürlüğün uluslararası entegrasyon açısından kritik önemini ortaya koymakta ve söz konusu kriterin zaman içinde daha da katılaştığı gözlemlenmektedir.

Otoriter rejimlerin dış politika davranışları literatüründe basın özgürlüğünün kısıtlanmasının sonuçları kapsamlı olarak incelenmiştir. Foucault tarafından geliştirilen iktidar analizi çerçevesinde, basın özgürlüğünün olmadığı veya kısıtlandığı ülkelerde yöneticilerin genellikle dış politikayı içerideki muhalefetin bastırılması veya dikkat dağıtma aracı olarak kullanma eğiliminde oldukları gösterilmiştir. Bu durum rasyonel olmayan, kısa vadeli çıkarlara odaklanan ve ulusal çıkarlardan ziyade rejimin bekasını önceleyen dış politika davranışlarına yol açabilmektedir. Özgür bir basın ise bu tür manipülatif kullanımları ifşa ederek ve eleştirerek dış politikanın daha stratejik ve ulusal çıkarlara uygun şekilde formüle edilmesini sağlamaktadır (Foucault, 1977: 211-305; Guriev & Treisman, 2022; Karaboğa, 2010: 60-207). Bu teorik yaklaşım, basın özgürlüğünün dış politikada rasyonelliği sağlayan bir mekanizma olduğunu ortaya koymaktadır. Otoriter rejimler literatürü, basın kontrolünün kısa vadede istikrar sağlayabileceğini ancak uzun vadede rejimin meşruiyetini aşındırdığını sistematik olarak göstermekte ve bu aşınmanın dış politika kapasitesini de olumsuz etkilediğini kanıtlamaktadır.

Kültürlerarası iletişim ve karşılıklı anlayış literatüründe basın özgürlüğünün ülkeler arasındaki güven ilişkilerini geliştirme potansiyeli vurgulanmaktadır. Blumler ve Kavanagh tarafından yapılan analiz, özgür bir basının farklı kültürler ve toplumlar hakkında daha dengeli ve doğru bilgilerin yayılmasına katkıda bulunduğunu ve önyargıların ve stereotiplerin azalmasını sağladığını göstermektedir. Bu durum uluslararası ilişkilerde diyalog ve işbirliği olanaklarını artırarak dış politika hedeflerine ulaşmayı kolaylaştırmaktadır (Blumler & Kavanagh, 1999: 209-226; Hallin & Mancini, 2004; Liebovitch et al., 2023: 2-18). Bu literatür, basın özgürlüğünün kültürel diplomasideki rolünü de vurgulamaktadır. Küreselleşme sürecinde kültürlerarası anlayışın geliştirilmesi, giderek artan ölçüde medya özgürlüğü ve çeşitliliğine bağlı hale gelmekte ve bu süreçte özgür basın hem bilgi köprüsü hem de güven inşa edici olarak çifte işlev üstlenmektedir.

Medya siyaset ilişkileri literatüründe Türkiye örneği üzerinden yapılan çalışmalar, basın özgürlüğünün kısıtlanmasının dış politika üzerindeki olumsuz etkilerini göstermektedir. Çebi tarafından yapılan işlevselci analiz; medya ve siyasi sistem arasındaki ilişkilerin tarihsel boyutunu inceleyerek basın özgürlüğünün demokrasinin işleyişindeki kritik rolünü ortaya koymaktadır (Çebi, 1997: 249-259). Bu ulusal literatür, teorik argümanların ülke özelindeki tezahürlerini anlamak açısından önemli katkılar sunmaktadır. Türkiye'nin demokratikleşme sürecinde yaşanan dalgalanmalar, medya özgürlüğü ile demokrasi kalitesi arasındaki güçlü korelasyonu açıkça ortaya koymakta ve bu ilişkinin dış politika etkinliği üzerindeki doğrudan etkilerini vaka bazında göstermektedir (Gürsoy, 2017: 8-172; Bağcı, 2020: 9-28).

Küresel yönetim literatüründe Bovaird ve Löffler tarafından geliştirilen yaklaşım, uluslararası sistemde devletlerin yanı sıra devlet dışı aktörlerin de önemli roller oynadığını vurgulamaktadır. Basın özgürlüğü sivil toplumun gelişmesine ve uluslararası meselelerde aktif rol almasına olanak tanımaktadır. Özgür bir medya ortamında sivil toplum kuruluşları, düşünce kuruluşları ve diğer devlet dışı aktörler dış politika süreçlerine daha fazla katılabilmekte ve etki edebilmektedir. Bu durum dış politikanın daha geniş bir toplumsal mutabakata dayanmasını ve dolayısıyla daha meşru ve etkili olmasını sağlamaktadır (Bovaird & Löffler, 2009: 5-17, 411-435). Bu teorik çerçeve, basın özgürlüğünün çok aktörlü diplomasideki rolünü açıklamaktadır. Modern diplomasinin giderek artan karmaşıklığı, geleneksel devlet-merkezli yaklaşımların yetersizliğini

ortaya koymakta; bu durum, çok paydaşlı modelleri kaçınılmaz kılmaktadır. Bu dönüşüm sürecinde medya özgürlüğü, kritik bir eşgüdüm aracı olarak öne çıkmakta ve ağ temelli diplomasi anlayışının temel bileşenlerinden biri haline gelmektedir.

Karar alma teorileri literatüründe dış politika kararlarının nasıl oluşturulduğunu ve bu süreçleri etkileyen faktörleri inceleyen çalışmalar, basın özgürlüğünün kritik önemini vurgulamaktadır. Lippmann tarafından geliştirilen kamuoyu teorisi, basın özgürlüğünün dış politika karar alma süreçlerini daha şeffaf ve hesap verebilir hale getirdiğini göstermektedir. Özgür bir basın, karar alıcıların farklı perspektiflere ve bilgilere erişmesini sağlamakta, grupsal düşünme gibi bilişsel yanlılıkları azaltmakta ve daha rasyonel kararların alınmasına katkıda bulunmaktadır (Lippmann, 1922: 317-365). Bu teorik yaklaşım, basın özgürlüğünün karar alma kalitesini artıran bir faktör olduğunu kanıtlamaktadır. Bilişsel psikoloji alanındaki araştırmalar, çeşitli bilgi kaynaklarına erişimin karar verme hatalarını azalttığını ve bağımsız basının bu çeşitliliği sağladığını deneysel olarak ortaya koymakta; özellikle doğrulama yanlılığı ve gruplaşma düşüncesi gibi bilişsel sapma risklerini en aza indirmede özgür basının vazgeçilmez bir rol üstlendiğini vurgulamaktadır (Kavanagh & Rich, 2018: 17-274; Karadzov, Vlachos & Stafford, 2024: 1-6).

Güvenlikleştirme teorisi literatüründe Buzan, Wæver ve de Wilde tarafından geliştirilen yaklaşım, bazı konuların normal siyaset süreçlerinin dışına çıkarılarak acil ve olağanüstü önlemler gerektiren güvenlik meseleleri haline getirilmesi sürecini analiz etmektedir. Basın özgürlüğü bu tür güvenlikleştirme girişimlerini sorgulama ve eleştirme olanağı sunmaktadır. Özgür bir basın yöneticilerin dış politika ve güvenlik söylemlerini denetleyerek gerçek güvenlik tehditleri ile siyasi amaçlar için abartılan veya oluşturulan tehditler arasındaki ayrımı ortaya koyabilmektedir (Buzan, Wæver, & de Wilde, 1998: 134-209; Miş, 2011: 347-374). Bu teorik çerçeve, basın özgürlüğünün güvenlik politikalarında rasyonelliği sağlayan bir mekanizma olduğunu göstermektedir. Güvenlikleştirme süreçlerinin demokratik denetimi, özgür basının varlığına kritik ölçüde bağımlı olup, bu denetim eksikliği otoriterleşme riskini dramatik olarak artırmakta ve bu durum uzun vadede ülkenin hem iç hem de dış güvenliğini tehlikeye atmaktadır.

Bilgi asimetrisi teorileri literatüründe uluslararası ilişkilerde farklı aktörlerin sahip olduğu bilgi düzeylerindeki eşitsizlikler ve bunun sonuçları sistematik olarak incelenmiştir. Schudson tarafından yapılan analiz, basın özgürlüğünün toplumun dış politika konularında daha iyi bilgilenmesini sağlayarak yöneticiler ile vatandaşlar arasındaki bilgi asimetrisini azalttığını göstermektedir. Bu durum dış politika kararlarının daha geniş bir toplumsal destek ve meşruiyet zeminine oturmasını sağlamakta ve yöneticilerin bu kararları kendi dar çıkarları doğrultusunda manipüle etme olasılığını azaltmaktadır (Schudson, 1995: 145-183). Bu literatür, basın özgürlüğünün demokratik meşruiyeti güçlendiren bir faktör olduğunu ortaya koymaktadır. Bilgi ekonomisi kuramı, bilgi eşitsizliğinin azaltılmasının hem ekonomik hem de siyasal etkinliği artırdığını ortaya koymakta; bu süreçte basın özgürlüğünün kilit bir rol üstlendiğini vurgulamakta ve özellikle ahlaki tehlike ile ters seçim sorunlarının giderilmesinde vazgeçilmez bir unsur olduğunu kanıtlamaktadır (Castells, 2010; Le, 2020: 360-373).

Dezenformasyon ve propaganda teorileri literatüründe Herman ve Chomsky tarafından geliştirilen rıza imalatı modeli, bilginin bilinçli olarak manipüle edilmesi ve yanlış bilginin yayılması süreçlerini ve bunların toplumlar üzerindeki etkilerini analiz etmektedir. Özgür bir basın farklı kaynaklardan gelen bilgilerin karşılaştırılmasına ve doğrulanmasına olanak tanıyarak dezenformasyon ve propagandaya karşı bir savunma mekanizması oluşturmaktadır. Basın özgürlüğünün olmadığı veya kısıtlandığı toplumlarda ise resmi anlatılar sorgulanmadan kabul edilebilmekte ve bu durum yanlış bilgilerin ve manipülasyonların etkisini artırabilmektedir (Herman & Chomsky, 2002: 1-86). Bu teorik yaklaşım, basın özgürlüğünün bilgi güvenliği açısından kritik önemini vurgulamaktadır. Dijital çağda dezenformasyona karşı en etkili savunma, çoğulcu bir medya ortamı ile eleştirel medya okuryazarlığının bileşimidir; bu süreçte özgür basın, hem doğrulama işlevi hem de karşı anlatı üretme yetisiyle çift yönlü bir koruma sağlamaktadır (van der Linden, 2023: 34-215).

Hesap verebilirlik teorileri literatüründe yöneticilerin eylemlerinden sorumlu tutulma mekanizmaları ve bunun yönetim kalitesi üzerindeki etkileri kapsamlı olarak incelenmiştir. Bu literatürde basın özgürlüğü, yöneticileri dış politika kararları ve uygulamaları konusunda hesap vermeye zorlayan en önemli mekanizmalardan biri olarak tanımlanmaktadır. Özgür bir basın yolsuzlukları, kötü yönetimi ve ihaneti ortaya çıkararak yöneticilerin ulusal çıkarları kişisel çıkarlarının üstünde tutmasını sağlamaktadır. Bu durum dış politikanın uzun vadeli stratejik hedeflere odaklanmasına ve kısa vadeli siyasi kazançlar uğruna ulusal çıkarların feda edilmemesine katkıda bulunmaktadır (Dennis, Gillmor & Glasser, 1989, 20 Kasım: 13-197; Brunetti, & Weder, 2003: 1801-1821). Yeni kamu yönetimi kuramları, hesap verebilirliğin yalnızca yönetsel değil, aynı zamanda sonuç temelli olması gerektiğini vurgulamakta; özgür basının ise bu iki yönlü hesap verebilirliği sağladığını ortaya koymakta, özellikle sonuç temelli hesap verebilirlik düzeneklerinde basının üstlendiği belirleyici rolü gözler önüne sermektedir (Lewis, 2024; Jacobs & Schillemans, 2016: 23-38).

Karşılaştırmalı siyaset literatüründe federalizm ve basın özgürlüğü arasındaki ilişki, özellikle çok düzeyli yönetim sistemlerinde dış politika koordinasyonu açısından kritik öneme sahiptir. Federal sistemlerde

merkezi hükümet ile alt birimler arasındaki yetki paylaşımında, özgür basın hem dikey hem de yatay hesap verebilirliği sağlayarak dış politika tutarlılığına katkıda bulunmaktadır (Ananny, 2023: 15-271). Bu perspektif, basın özgürlüğünün sadece ulusal düzeyde değil, aynı zamanda alt-ulusal düzeyde de dış politika etkinliğini artırdığını göstermektedir.

Uluslararası hukuk literatüründe devletlerin davranışlarını düzenleyen normlar, kurallar ve ilkeler çerçevesinde basın özgürlüğünün rolü incelenmiştir. Bu literatürde basın özgürlüğü, bir devletin uluslararası hukuka ve normlara uyumunu denetleyen önemli bir mekanizma olarak değerlendirilmektedir. Özgür bir basın devletin uluslararası taahhütlerini ve yükümlülüklerini yerine getirip getirmediğini takip ederek uluslararası hukuka saygılı bir dış politikanın izlenmesini teşvik etmektedir. Bu durum devletin uluslararası toplumda güvenilir ve sorumlu bir aktör olarak algılanmasına ve dolayısıyla dış politika hedeflerine daha kolay ulaşmasına katkıda bulunmaktadır (Wiener, A. (2018: 13-201; Neuberger & Clooney, 2024: 25-381). Uluslararası hukukun etkinliği büyük ölçüde ulusal düzeyde uygulanmasına bağlıdır; özgür basın ise bu uygulama sürecinin toplumsal denetimini sağlayarak uyum mekanizmalarının işlerliğini artırmaktadır.

Mevcut literatürde önemli bir boşluk, basın özgürlüğünün farklı siyasi sistem türlerinde dış politika üzerindeki farklılaşan etkilerinin sistematik karşılaştırmasının eksikliğidir. Liberal demokrasilerde basın özgürlüğünün dış politika üzerindeki etkileri kapsamlı olarak incelenmiş olmasına rağmen, hibrit rejimler ve rekabetçi otokratik sistemlerde bu ilişkinin nasıl işlediği yeterince araştırılmamıştır. Özellikle geçiş dönemindeki ülkelerde basın özgürlüğünün dış politika kapasitesi üzerindeki dinamik etkilerinin longitudinal analizlerle incelenmesi, literatüre önemli katkı sağlayacaktır (Levitsky & Way, 2010: 32-316).

Bu çalışmanın literatüre temel katkılarından biri, basın özgürlüğünün dış politika etkinliği üzerindeki etkisini hem ihanet önleme hem de kamuoyu etkileme boyutlarıyla sistematik olarak analiz ederek, mevcut literatürdeki bu metodolojik ve kuramsal boşlukları doldurma girişimidir. Özellikle karşılaştırmalı perspektifin benimsenmesi ve farklı siyasi sistemlerdeki tezahürlerinin incelenmesi, bu çalışmayı mevcut literatürden ayıran temel özelliklerdir. Ayrıca bu çalışma, basın özgürlüğü-dış politika ilişkisini sadece normatif düzeyde değil, operasyonel düzeyde de inceleyerek teorik genellemelerin pratik uygulamalarla desteklenmesini sağlamaktadır.

Sonuç olarak siyaset bilimi ve uluslararası ilişkiler literatürü, basın özgürlüğünün dış politika başarısı ve gücü için vazgeçilmez bir unsur olduğunu çok boyutlu olarak ortaya koymaktadır. İhanet riskini azaltmaktan kamuoyunu bilgilendirmeye, uluslararası itibarı artırmaktan demokratik süreçleri güçlendirmeye kadar pek çok alanda basın özgürlüğü etkin ve başarılı bir dış politikanın temelini oluşturmaktadır. Basın özgürlüğünün hukuksal, adli ve idari bakımlardan güvence altında olmadığı bir ülkede dış politikada uzun vadeli başarı ve etki elde etmek oldukça zordur. Bu nedenle ülkelerin dış politika hedeflerine ulaşabilmeleri için basın özgürlüğünü temel bir değer olarak benimsemeleri ve bu özgürlüğü koruyacak mekanizmaları güçlendirmeleri gerekmektedir.

3. TEORİK ÇERÇEVE

Basın özgürlüğünün dış politika başarısı ve gücü üzerindeki kritik rolünü anlamak için bu iki kavram arasındaki karmaşık ve çok katmanlı ilişkiyi sağlam bir teorik çerçeveye oturtmak gerekmektedir. Bu çalışmanın kuramsal temeli, yapısal realizm (Waltz, 1979; Wendt, 1999; Beni, 2024: 491-503; Rickles & Landry, 2025) ile güç geçişi teorisinin (Örmeci, Kısacık & Helvacıköylü, 2024: 2-25) sentezi üzerine kurulmuş olup, basın özgürlüğünün bir devletin hem iç kapasitelerini hem de uluslararası sistemdeki konumunu nasıl etkilediğini sistematik olarak açıklamayı hedeflemektedir. Bu teorik yaklaşımın seçilmesinin temel gerekçesi, basın özgürlüğünün sadece normatif bir değer değil, aynı zamanda devletlerin güç kapasitelerini ve dış politika etkinliklerini doğrudan etkileyen operasyonel bir faktör olduğunun gösterilmesi ihtiyacından kaynaklanmaktadır (Waltz, 1979: 112-226; Keohane & Nye, 2012: 80-125).

Yapısal realizm teorisi, uluslararası sistemin anarşik yapısı içerisinde devletlerin güvenliklerini ve çıkarlarını maksimize etmeye odaklandıklarını savunur. Bu teorik perspektiften bakıldığında basın özgürlüğü ilk bakışta bir zayıflık gibi algılanabilir; çünkü özgür bir basın devlet sırlarını ifşa edebilir, hükümetin elini zayıflatır ve uluslararası müzakerelerde dezavantaj oluşturabilir. Ancak daha derinlemesine bir analiz, basın özgürlüğünün uzun vadede devletin iç tutarlılığını ve istikrarını güçlendirerek aslında uluslararası arenada daha etkili bir aktör olmasına katkıda bulunduğunu göstermektedir (Waltz, 1979: 180-217; Ersoy, 2019: 160-180). Bu çerçevede basın özgürlüğü, devlet içi dinamikler ve kurumsal yapıların devletlerin dış politika davranışlarını şekillendirmedeki rolü açısından değerlendirilmektedir.

Yapısal realizmin varsayımları çerçevesinde özgür bir basın; yolsuzluğu, kötü yönetimi ve ihaneti ortaya çıkararak devletin içsel güç kaynaklarını daha verimli kullanmasını sağlar. Bu durum devletin uluslararası alanda daha güçlü ve güvenilir bir aktör olarak algılanmasına yardımcı olur. Ayrıca basın özgürlüğü sayesinde toplumsal kontrol mekanizmalarının işlerliği, devlet yöneticilerinin ulusal çıkarları kişisel çıkarlarının önüne koymasını teşvik eder ve böylece dış politikada uzun vadeli stratejik hedeflere odaklanmasını sağlar (Mearsheimer, 2001; Breen & Gillanders, 2020: 103-113). Bu teorik yaklaşım,

devletlerin iç kapasitelerinin dış politika performanslarını nasıl etkilediğini açıklamada güçlü bir analitik çerçeve sunmaktadır.

Modern güvenlik paradigmasında basın özgürlüğü, geleneksel sert güç unsurlarını tamamlayan bir akıllı güç bileşeni olarak işlev görmektedir. Özellikle bilgi çağında devletlerin iletişim kapasitesi, askerî ve ekonomik güç kadar kritik bir önem kazanmıştır. (Nye, 2004: 41-167; Hazar, 2013: 1527-1545). Bu dönüşüm, basın özgürlüğünü devletlerin kapsamlı ulusal güç hesaplamalarının ayrılmaz bir parçası haline getirmekte ve bilgi savaşı ortamında stratejik bir üstünlük sağlamaktadır. (Castells, 2009: 66-236; Açan, 2024: 49-60).

Güç geçişi teorisi ise uluslararası sistemde güç dağılımının değişmesi ve yükselen güçlerin sistem içerisindeki konumlarını nasıl belirlediği üzerine odaklanmaktadır. Bu teorik çerçevede basın özgürlüğü, devletlerin sistem içerisindeki yükselişlerini veya düşüşlerini etkileyen kritik bir faktör olarak ele alınmaktadır (Organski, 1958; Goddard, 2018: 9-217). Güç geçişi süreçlerinde bilgi yönetimi ve kamuoyu algısı kontrolü, devletlerin uluslararası konumlarını belirleyen yeni parametreler haline gelmiştir (Dulkadir, 2020: 37-126; Nguyen, Sattler & Schweinberger, 2024: 2-25). Özgür basına sahip devletler, güç geçişi süreçlerinde daha şeffaf ve öngörülebilir davranışlar sergileyerek sistem içerisindeki konumlarını pekiştirme eğilimindedir.

21. yüzyılın bilgi harbi ortamında, basın özgürlüğü hem savunma hem de saldırı kapasitesi sağlayan stratejik bir araç niteliği kazanmıştır. Melez savaş anlayışının yaygınlık kazanması ve dezenformasyon kampanyalarının diplomatik bir enstrüman olarak kullanılması, basın özgürlüğünü ulusal güvenliğe ilişkin temel bir mesele haline getirmiştir (Singer & Brooking, 2018; Hazar, 2013: 1527-1539). Bu iki teorik yaklaşımın sentezi, basın özgürlüğünün hem devletlerin iç dinamiklerini hem de uluslararası sistem içerisindeki konumlarını etkileyen çift yönlü bir mekanizma olduğunu ortaya koymaktadır.

İç dinamikler açısından basın özgürlüğü, yöneticilerin hesap verebilirliğini artırarak ihanet riskini azaltır ve devletin kurumsal kapasitesini güçlendirir. Bu süreç, vekâlet teorisi (*asli yetkili-vekil ilişkisi kuramı*) bağlamında, vatandaşların (asli yetkililerin) yöneticileri (vekilleri) denetlemesini sağlayan temel bir araç olarak işlev görür (Kladakis & Skouralis, 2025; 1535-1554; Curran & Seaton, 2018; Hallin & Mancini, 2004: 211-335). Uluslararası sistem açısından ise basın özgürlüğü, devletlerin güvenilirlik ve şeffaflık algısını artırarak yumuşak güç kapasitelerini geliştirir ve sistem içerisindeki konumlarını iyileştirir. Bu çifte etki, basın özgürlüğünü modern diplomasiin vazgeçilmez bir bileşeni haline getirmektedir.

Liberalizm teorisi (Chandler, 2023; Ferrara, 2023; Deneen, 2018: 7-219) bu analitik çerçeveyi tamamlayıcı bir perspektif sunarak uluslararası ilişkilerde karşılıklı bağımlılık, işbirliği ve demokratik değerlerin önemini vurgular. Bu teorik çerçevede basın özgürlüğü, demokratik yönetişimin temel bir bileşeni olarak görülür ve devletlerarası ilişkilerde güven inşasına katkıda bulunur. Özgür bir basın, farklı görüşlerin ve fikirlerin serbestçe dolaşımını sağlayarak dış politika karar alma süreçlerinin daha rasyonel, kapsayıcı ve bilgi temelli olmasına yardımcı olur. Bu durum uluslararası anlaşmazlıkların barışçıl yollarla çözülme olasılığını artırır ve işbirliği potansiyelini güçlendirir.

Özellikle çok kutuplu uluslararası sistemde, özgür basın devletlerin diplomatik esnekliklerini artırarak çok yönlü ittifak stratejilerini mümkün kılar. Liberal kurumsalcılık yaklaşımı ise enformasyon boyutunu güçlendirerek, basın özgürlüğünü uluslararası işbirliğinin temel önkoşullarından biri olarak konumlandırır. (Ekmekçi, 2011: 107-120; Özpek, 2019: 122-151). Bu bakış açısı, demokratik barış teorisinin temel savlarını desteklemekte ve basın özgürlüğünün çatışmaları önleyici bir mekanizma olarak işlev gördüğünü deneysel verilerle ortaya koymaktadır.

Demokratik barış teorisi, bu teorik çerçevenin önemli bir bileşenini oluşturarak, demokratik ülkelerin birbirleriyle savaşma olasılığının daha düşük olduğunu ileri sürer. Basın özgürlüğü bu teorisinin ana unsurlarından biri olarak kabul edilir (Weart, 2000; Ekmekçi, 2011: 108-117). Karşılıklı anlayış, şeffaflık ve hesap verebilirlik gibi demokratik normlar, basın özgürlüğü aracılığıyla güçlenmekte ve dış politikada daha barışçıl ve uzlaşya dayalı yaklaşımların gelişmesini teşvik etmektedir. Bu işleyiş, kurumsal barış inşa kapasitesi bakımından basın özgürlüğünün stratejik önemini ortaya koymaktadır. (Bowles, Hamilton & Levy, 2013: 8-238; Özpek, 2019: 124-150). Basın özgürlüğüne sahip ülkelerde agresif ve saldırgan dış politika eylemleri kamuoyu tarafından daha fazla sorgulanır; bu da yöneticilerin daha temkinli davranmasını sağlar.

İnşacı teori (Wendt, 1999; Simons, & Chifu, 2025: 21-30), bu teorik sentezin üçüncü ayağını oluşturarak uluslararası ilişkilerde kimliklerin, normların ve fikirlerin önemini vurgular. Bu teorik yaklaşıma göre devletlerin davranışları sadece maddi çıkarlar ve güç hesaplarıyla değil, aynı zamanda kimlik algıları, değerler ve normlarla da şekillenir. Basın özgürlüğü, bir devletin demokratik ve şeffaf bir kimlik kazanmasına katkı sağlayarak, uluslararası alanda nasıl algılandığını doğrudan etkiler. İnşacı (kurgucu) paradigma açısından basın özgürlüğü, devletlerin uluslararası kimlik inşa süreçlerinde kurucu bir rol oynamaktadır (McCourt, 2023: 9-197; Scott, Bunce, Myers & Fernandez, 2023: 87-99). Özgür basına sahip ülkeler genellikle uluslararası toplumda daha meşru ve saygın aktörler olarak görülür; bu da onların dış politika hedeflerine ulaşmalarını kolaylaştırır.

Küçük'ün inşacı yaklaşımı doğrultusunda, basın özgürlüğü devletlerin norm oluşturma yetkinliğini geliştirerek, uluslararası sistemde yeni kurallar bütününe inşasına zemin hazırlar. (Küçük, 2019: 326-371). Yumuşak güç kavramının teorik çerçevesi bu analizde merkezi bir yer tutar. Yumuşak güç bir devletin kültürel çekiciliği, ideolojik değerleri ve meşru dış politika eylemlerinin diğer aktörleri etkileme kapasitesi olarak tanımlanır. Basın özgürlüğü bir ülkenin yumuşak gücünün önemli bir bileşenidir ve demokratik değerlere bağlılığı göstererek ülkenin uluslararası cazibesini artırır (Nye, 2004: 156-192; Kömür, 2020: 98-113).

Ayrıca özgür medya, ülkenin kültürünü, fikirlerini ve değerlerini yabancı kamuoylarına taşıyarak yumuşak güç projeksiyonuna katkıda bulunur. Dijital çağda, yumuşak güç yansıtımı giderek medya özgürlüğüne ve bilgi güvenilirliğine daha fazla bağımlı hale gelmiştir (Kurlantzick, 2022; Dikici, 2024: 8-14). Çağdaş yumuşak güç ölçümlerinde basın özgürlüğü, eğitim kalitesi ve teknolojik yenilikle birlikte en önemli göstergelerden biri olarak kabul edilmekte ve bu üç faktörün sinerjik etkisi uluslararası etkileme kapasitesini üstel biçimde artırmaktadır (Nye, 2004: 213-291; Kömür, 2020: 90-109).

Kamu diplomasisi teorileri bu çerçevede tamamlayıcı bir perspektif sunarak bir devletin kendi değerlerini, politikalarını ve hedeflerini yabancı kamuoylarına anlatma ve bu yolla onların tutumlarını etkileme çabalarını ifade eder. Özgür bir basın kamu diplomasisi çabalarının güvenilirliğini ve etkinliğini artırır. 21. yüzyılda kamu diplomasisinin başarısı, giderek artan ölçüde medya güvenilirliği ve bilgi şeffaflığına bağlı hale gelmektedir (Köksoy, 2014: 213-229; Mannheim, 1994: 107-196). Tek sesli, devlet kontrolündeki medya organlarının aksine özgür basının sunduğu çok sesli ve çeşitli perspektifler, uluslararası kamuoyunun bir ülke hakkında daha dengeli ve gerçekçi bir algı oluşturmaya yardımcı olur. Bu durum, söz konusu devletin dış politika söylemlerinin daha inandırıcı ve ikna edici biçimde algılanmasına katkı sunar; modern kamu diplomasisi bağlamında ise anlatının yönlendirilmesinden çok, anlatının özgünlüğü ve samimiyeti öncelik kazanmaktadır (Eren, 2019: 28-36).

Güvenikleştirme teorisi bu analitik çerçevenin önemli bir boyutunu oluşturarak bazı konuların normal siyaset süreçlerinin dışına çıkarılarak acil ve olağanüstü önlemler gerektiren güvenlik meseleleri haline getirilmesi sürecini analiz eder. Basın özgürlüğü bu tür güvenlikleştirme girişimlerini sorgulama ve eleştirme olanağı sunar. Güvenikleştirme süreçlerinin demokratik denetimi, özgür basının varlığına kritik ölçüde bağımlıdır (Buzan, Wæver, & de Wilde, 1998: 23-184; Miş, 2011: 348-372). Özgür bir basın yöneticilerin dış politika ve güvenlik söylemlerini denetleyerek gerçek güvenlik tehditleri ile siyasi amaçlar için abartılan veya oluşturulan tehditler arasındaki ayrımı ortaya koyabilir. Bu durum, daha dengeli, gerçekçi ve sürdürülebilir bir dış politika ve güvenlik yaklaşımının benimsenmesine katkı sağlamakta ve güvenlik politikalarının demokratik denetiminin temel güvencesini oluşturmaktadır (Özer, 2010: 19-162).

Karar alma teorileri bu teorik sentezin operasyonel boyutunu oluşturarak dış politika kararlarının nasıl oluşturulduğunu ve bu süreçleri etkileyen faktörleri inceler. Basın özgürlüğü dış politika karar alma süreçlerini daha şeffaf ve hesap verebilir hale getirir. Bilişsel psikoloji araştırmaları, çeşitli bilgi kaynaklarına erişimin karar alma hatalarını azalttığını ve özgür basının bu çeşitliliği sağladığını empirik olarak destekler (Kertzer, Holmes, LeVeck & Wayne, 2022: 1-30; Edwards, 1954: 380-415; Van Belle, 2000: 13-152). Özgür bir basın, karar alıcıların farklı perspektiflere ve bilgilere erişmesini sağlar, grupla düşünme gibi bilişsel yanılgıları azaltır ve daha rasyonel kararların alınmasına katkıda bulunur. Özgür ve bağımsız basın, kamuoyunun dış politika karar süreçlerini denetlemesini ve yönlendirmesini mümkün kılar; bu durum, karar alma süreçlerinin kalitesini artırmakta ve uzun vadede dış politikanın etkililiğini sistematik biçimde pekiştirmektedir.

Bilgi asimetrisi teorileri bu çerçevede kritik bir analitik araç sunarak uluslararası ilişkilerde farklı aktörlerin sahip olduğu bilgi düzeylerindeki eşitsizlikleri ve bunun sonuçlarını inceler (Womack, 2016: 12-225; Wen, 2024: 331-356). Basın özgürlüğü toplumun dış politika konularında daha iyi bilgilенmesini sağlayarak yöneticiler ile vatandaşlar arasındaki bilgi asimetrisini azaltır. Enformasyon ekonomisi teorisi, bilgi asimetrisinin azaltılmasının hem ekonomik hem de politik etkinliği artırdığını ve özgür basının bu süreçteki anahtar rolünü vurgular (Veldkamp, 2011: 8-153; Colombo, Graziano & Pignataro, 2024: 67-81). Bu durum dış politika kararlarının daha geniş bir toplumsal destek ve meşruiyet zeminine oturmasını sağlar ve yöneticilerin bu kararları kendi dar çıkarları doğrultusunda manipüle etme olasılığını azaltır. Ayrıca uluslararası arenada şeffaf ve güvenilir bilgi akışı, devletler arasındaki güven inşasına katkıda bulunur; bilgi asimetrisinin azaltılması ise hem demokratik meşruiyet hem de uluslararası güvenilirlik açısından çift yönlü fayda sağlar.

Hesap verebilirlik teorileri, bu teorik çerçevenin normatif boyutunu güçlendirerek yöneticilerin eylemlerinden sorumlu tutulma mekanizmalarını ve bunun yönetim kalitesi üzerindeki etkilerini inceler (Rhodes, 1997: 26-197; Schillemans, 2022: 473-493). Basın özgürlüğü yöneticileri dış politika kararları ve uygulamaları konusunda hesap vermeye zorlayan en önemli mekanizmalardan biridir. Yeni kamu yönetimi teorileri, hesap verebilirliğin sadece prosedürel değil, aynı zamanda performans odaklı olması gerektiğini vurgular ve özgür basının bu çifte hesap verebilirliği sağladığını gösterir (Roberts, 2019: 14-86; Cook, 1998: 198-281; Snyder Jr, & Strömberg, 2010: 2-30). Özgür bir basın yolsuzlukları, kötü yönetimi ve ihaneti ortaya

çıkarak yöneticilerin ulusal çıkarları kişisel çıkarlarının üstünde tutmasını sağlar. Bu durum, dış politikanın uzun vadeli stratejik hedeflere odaklanmasına katkı sağlar ve hesap verebilirlik mekanizmalarının etkin işlemesi, dış politikanın tutarlılığı ile stratejik bütünlük açısından vazgeçilmez koşulları oluşturur.

Meşruiyet teorileri bu analitik çerçevenin sosyolojik boyutunu tamamlayarak devletlerin ve uluslararası kurumların eylemlerinin ve politikalarının nasıl meşrulaştırıldığını ve bunun uluslararası düzen üzerindeki etkilerini inceler (Tan, 2022: 59-71; Zürn, 2018: 18-251; Minatti, 2024: 662-681). Basın özgürlüğü, meşruiyetin inşası süreçlerinde belirleyici bir rol üstlenir ve olası bir meşruiyet krizinin önüne geçilmesinde erken uyarı mekanizması olarak işlev görür (Hallin & Mancini, 2004: 104-276). Özgür bir basın politikaların ve eylemlerin şeffaf bir şekilde tartışılmasına ve eleştirilmesine olanak tanıyarak bunların daha geniş bir toplumsal destek ve meşruiyet zeminine oturmasını sağlar. Ayrıca uluslararası alanda da bir devletin politikalarının ve eylemlerinin inandırıcılığını ve kabul edilebilirliğini artırır. Basın özgürlüğünün olmadığı veya kısıtlandığı durumlarda ise meşruiyet genellikle zorlamayla veya manipülasyonla (*hileli yönlendirmelerle*) sağlanmaya çalışılır; bu da uzun vadede sürdürülebilir değildir ve uluslararası destek kazanma olasılığı düşüktür.

Bu kapsamlı teorik sentez çerçevesinde basın özgürlüğünün dış politika üzerindeki etkisi iki temel mekanizma üzerinden operasyonelleştirilmektedir. İlk mekanizma ihanet önleme boyutudur; bu boyut basın özgürlüğünün yöneticilerin hesap verebilirliğini artırarak dış güçlere taviz verme riskini nasıl azalttığını açıklar. İkinci mekanizma ise kamuoyu etkileme boyutudur; bu boyut özgür basının uluslararası arenada güvenilirlik inşa ederek dış politika hedeflerine ulaşmayı nasıl kolaylaştırdığını gösterir. Bu iki mekanizma, birbirini tamamlayarak basın özgürlüğünün dış politika başarısındaki rolünü bütüncül bir şekilde ortaya koymakta ve *'ikili mekanizma yaklaşımı'*, basın özgürlüğünün hem savunmacı hem de saldırgan dış politika kapasitesine katkısını sistematik olarak açıklamaktadır. Bu teorik çerçeve doğrultusunda geliştirilen *'İhanet Önleme-Kamuoyunu Etkileme Modeli'*, basın özgürlüğünün dış politika etkinliği üzerindeki etkilerini ölçme ve değerlendirme açısından işlevsel hale getirerek; yapısal realizm, güç geçişi kuramı ve liberal kuramların sentezi çerçevesinde, basın özgürlüğünü hem devletlerin iç kapasitelerini güçlendiren hem de uluslararası konumlarını iyileştiren çift yönlü bir unsur olarak kavramsallaştırmaktadır.

4. ARAŞTIRMA YÖNTEMİ

Bu çalışma, basın özgürlüğünün dış politika başarısı ve gücü üzerindeki kritik etkilerini derinlemesine incelemek amacıyla nitel araştırma metodolojisini benimsemektedir. Nitel araştırma yaklaşımı (Baltacı, 2019: 368-383), konunun karmaşıklığını ve çok boyutluluğunu anlamak, farklı bağlamlardaki tezahürlerini keşfetmek ve olası neden-sonuç ilişkilerini daha bütüncül bir perspektifle değerlendirmek için en uygun metodolojik çerçeve olarak belirlenmiştir. Bu yöntemsel tercih, nicel yöntemlerin sunabileceği sayısal verilerin ötesine geçilerek basın özgürlüğünün dış politika üzerindeki niteliksel etkilerinin farklı aktörlerin deneyimleri ve algıları üzerinden sistematik olarak analiz edilmesine olanak tanımaktadır.

Araştırma deseni olarak karşılaştırmalı vaka analizi yöntemi (Marx, Rihoux & Ragin, 2014: 115-13)benimsenmiştir. Bu metodolojik seçim, farklı ülkelerdeki basın özgürlüğü düzeyleri ile dış politika başarıları arasındaki ilişkiyi sistematik olarak inceleme olanağı sunmaktadır. Karşılaştırmalı yaklaşım, araştırmanın temel hipotezi olan "güçlü basın özgürlüğüne sahip devletlerin dış politikada daha tutarlı ve etkili performans sergilemesi" önermesini test etmek için en uygun analitik çerçeveyi oluşturmaktadır. Bu yöntem aynı zamanda farklı siyasi sistemler, kültürel bağlamlar ve tarihsel deneyimlere sahip ülkeler arasında sistematik karşılaştırmalar yaparak bulgularının genellenebilirliğini artırmayı hedeflemektedir.

Veri toplama sürecinde çok yönlü bir yaklaşım benimsenmiştir. Araştırmanın temel veri kaynaklarını alanında yetkin bilim insanları tarafından kaleme alınmış kapsamlı bilimsel kitaplar oluşturmaktadır. Bu bağlamda çok sayıda bilimsel kitap ve akademik makale titizlikle incelenmiştir. Söz konusu literatür taraması basın özgürlüğünün teorik çerçevesini, tarihsel gelişimini, farklı siyasi sistemlerdeki uygulamalarını, uluslararası ilişkilerdeki yerini ve dış politika süreçleriyle olan etkileşimini anlamak için temel bir zemin sunmuştur. İncelenen eserler farklı ideolojik yaklaşımları, disiplinlerarası perspektifleri ve ampirik bulguları bir araya getirerek araştırmanın çok yönlü bir bakış açısıyla ele alınmasına olanak tanımıştır.

Literatür taramasının yanı sıra araştırmanın ampirik boyutunu zenginleştirmek amacıyla 2019 ile 2024 yılları arasında çeşitli coğrafyalarda kapsamlı saha çalışmaları gerçekleştirilmiştir. Bu süreçte İsviçre'nin altı farklı kentinde sistematik gözlemler yapılmış ve çeşitli kesimlerden insanlarla derinlemesine sohbetler gerçekleştirilmiştir. Avrupa Birliği üyesi dokuz farklı ülkenin toplam on dokuz kentinde de benzer bir metodoloji izlenmiştir. Bu kentlerdeki gözlemler ve sohbetler farklı siyasi kültürlerle, medya ortamlarına ve toplumsal dinamiklere sahip ülkelerde basın özgürlüğünün dış politika algısı ve uygulamaları üzerindeki potansiyel etkilerini birinci elden deneyimlemek amacıyla yapılmıştır.

Türkiye bağlamında ise yedi farklı kentte sistematik saha çalışmaları yürütülmüştür. Bu kentlerde yapılan gözlemler ve farklı sosyo-ekonomik ve kültürel arka planlara sahip üç yüz elli kişiyle gerçekleştirilen derinlemesine sohbetler Türkiye'deki basın özgürlüğü tartışmalarının, medya ortamının ve kamuoyunun dış

politika konularına yaklaşımının daha yakından anlaşılmasına katkı sağlamıştır. Avrupa'da beş yüz elli (130+420) kişiyle yapılan sohbetlerle birlikte toplamda dokuz yüz kişiyle yüz yüze görüşülerek onların basın özgürlüğüne dair algıları, deneyimleri ve dış politikaya yönelik görüşleri hakkında niteliksel veriler toplanmıştır.

Örneklem seçimi sürecinde amaçsal örnekleme yöntemi (Rai & Thapa, 2015: 2-12) kullanılmıştır. Bu yaklaşım, araştırma sorularına en uygun cevapları verebilecek katılımcıların ve gözlem alanlarının bilinçli olarak seçilmesini sağlamıştır. Katılımcılar, cinsiyet ayrımı yapılmadan farklı yaş grupları, eğitim düzeyleri, meslek grupları ve siyasi görüşlerden seçilerek örneklemin çeşitliliği ve temsil gücü artırılmaya çalışılmıştır. Gözlem yapılan kentler de farklı demografik yapıları, ekonomik kalkınma düzeyleri ve siyasi eğilimleri temsil edecek şekilde belirlenmiştir.

Saha çalışmaları sırasında gerçekleştirilen gözlemler özellikle farklı ülkelerdeki medya kuruluşlarının işleyişi, haber sunum biçimleri, kamuoyundaki yankıları ve siyasi aktörlerle olan ilişkileri üzerine odaklanmıştır. Kamusal alanlardaki tartışmalar, medya panolarındaki başlıklar, gazete bayilerindeki yayın çeşitliliği ve insanların medya tüketim alışkanlıkları gibi unsurlar dikkatle incelenmiştir. Bu gözlemler basın özgürlüğünün somut tezahürlerini ve günlük hayattaki yansımalarını anlamak için önemli bir bağlam sunmuştur.

İnsanlarla yapılan sohbetler karşılıklı muhabbet havasında gerçekleştirilmiştir. Bu 'tam veya yarı yapılandırılma olmadan' yapılan sohbet havasındaki görüşmelerde katılımcıların basın özgürlüğünün önemi hakkındaki düşünceleri, kendi ülkelerindeki ve diğer ülkelerdeki basın özgürlüğü algıları, medyanın dış politika kararları üzerindeki olası etkileri ve yöneticilerin olası ihanetlerine karşı basının rolü gibi konular ele alınmıştır. Katılımcıların verdikleri cevaplar detaylı notlar alınarak kaydedilmiş ve daha sonra tematik analiz yöntemiyle değerlendirilmiştir.

Saha araştırmasında tam veya yarı yapılandırılmış görüşme teknikleri yerine, kasıtlı olarak sohbet havasında görüşmeler tercih edilmiştir. Bu metodolojik seçimin temelinde, görüşme yapılan kişilerin çekinmeden gerçek görüşlerini beyan etmelerini sağlama amacı yer almaktadır. Süreçteki deneyimlerim, yapılandırılmış veya yarı yapılandırılmış görüşmelerde katılımcıların çekingen davranarak gerçek görüşlerini belirtmediklerini göstermiştir. Bu nedenle informal sohbet ortamı benimsenerek katılımcıların daha rahat ve samimi cevaplar vermesi hedeflenmiştir.

2019-2024 yılları arasındaki farklı zaman dilimlerinde tekrarlanan saha çalışmaları, boylamsal (longitudinal) analiz imkânı sunmuş ve bu dönem içerisinde tespit edilen değişiklikler uygun hesaplamalarla çalışmaya yansıtılmıştır. Bu temporal yaklaşım, basın özgürlüğü algılarının ve dış politika değerlendirmelerinin zaman içerisindeki evrimini takip etme olanağı sağlamıştır. Özellikle COVID-19 pandemisi ve küresel politik değişimlerin etkilerinin gözlemlenmesi açısından bu zaman dilimi kritik önem taşımaktadır.

Verilerin analizinde içerik analizi yöntemi (Metin & Ünal, 2022: 275-291) kullanılmıştır. İçerik analizi metinsel verilerin içindeki belirli kelimeler veya kavramların varlığını, anlamlarını ve ilişkilerini sistematik olarak incelemeye olanak tanıyan bir araştırma tekniğidir. Bu yöntemle incelenen kitaplardan ve saha notlarından elde edilen veriler önceden belirlenmiş kategoriler çerçevesinde kodlanmış ve analiz edilmiştir. Kodlama süreci basın özgürlüğünün dış politika üzerindeki etkilerine dair temel temaların ve örüntülerin belirlenmesine yardımcı olmuştur.

İçerik analizinin yanı sıra söylem analizi (Çelik & Ekşi, 2008: 99-115) de verilerin değerlendirilmesinde kullanılan önemli bir yöntem olmuştur. Söylem analizi, dil kullanımının sosyal ve politik bağlamını incelemeye odaklanarak metinler arasındaki güç ilişkilerini, ideolojik konumlanmaları ve hegemonik söylemleri ortaya çıkarmayı amaçlar. Bu yöntemle basın özgürlüğü ve dış politika arasındaki ilişkiyi ele alan farklı bakış açılarının altında yatan varsayımlar, değerler ve ideolojik pozisyonlar daha derinlemesine analiz edilmiştir.

Araştırma sürecinde veri üçlemesi yöntemi (Lauri, 2011: 1-13) benimsenmiştir. Bu yaklaşım farklı veri kaynaklarının literatür, gözlemler, görüşmeler bir araya getirilerek araştırma bulgularının güvenilirliğini ve geçerliliğini artırmayı amaçlamaktadır. Farklı kaynaklardan elde edilen verilerin birbiriyle örtüşen ve çelişen yönleri belirlenerek daha kapsamlı ve dengeli bir analiz sunulması hedeflenmiştir.

Araştırmanın karşılaştırmalı boyutu da metodolojik açıdan önemli bir unsur olmuştur. Farklı ülkelerde ve bölgelerde yapılan gözlemler ve görüşmeler basın özgürlüğünün dış politika üzerindeki etkilerinin çeşitli siyasi, ekonomik ve kültürel bağlamlarda nasıl farklılaştığını anlamaya yardımcı olmuştur. Bu karşılaştırmalı yaklaşım, araştırma bulgularının genellenebilirliğini artırmış ve farklı faktörlerin etkileşimini daha iyi kavramayı sağlamıştır.

Araştırma süreci boyunca etik ilkelere ve bilimsel standartlara uygun hareket edilmiştir. Görüşme yapılan kişilerin gizliliği ve anonimliği korunmuş; toplanan verilerin sadece akademik amaçlarla kullanılacağı

konusunda güvence verilmiştir. Ayrıca araştırma bulguları objektif bir şekilde sunulmuş; kişisel önyargılardan arındırılmış ve farklı bakış açılarına yer verilmiştir.

Nitel araştırma yönteminin doğası gereği bu çalışmada istatistiksel genellemeler yapmak yerine derinlemesine analiz ve yorumlama ön plandadır. Amaç basın özgürlüğünün dış politika başarısı ve gücü üzerindeki karmaşık ve çok yönlü etkilerini anlamak, farklı bağlamlardaki tezahürlerini ortaya koymak ve bu konuda daha kapsamlı teorik tartışmalara katkıda bulunmaktır. Bu metodolojik yaklaşım araştırmanın başlığında belirtilen konunun nüanslarını ve derinliğini keşfetmek için en uygun çerçeveyi sunmaktadır.

Araştırmanın metodolojik güvenilirliği çeşitli stratejilerle sağlanmıştır. Uzun süreli alan çalışması, çoklu veri kaynakları, sistematik gözlem ve derinlemesine görüşmeler bulgularının güvenilirliğini artırmıştır. Katılımcı doğrulaması yöntemiyle elde edilen bulgular ilgili katılımcılarla paylaşılarak doğruluğu teyit edilmiştir (alınan notlardaki nüans noktaları sohbet sonunda muhataplara hatırlatılarak teyit ettirilmek suretiyle netleştirilmiştir). Araştırmacının kendi pozisyonu ve olası önyargıları açıkça belirtilerek refleksivite ilkesi (*araştırmacının kendi pozisyonunu, değerlerini, inançlarını ve potansiyel önyargılarını açıkça fark etmesi, sorgulaması ve bu faktörlerin araştırma sürecini ve sonuçlarını nasıl etkileyebileceğini göz önünde bulundurması hususu*) gözetilmiştir.

Araştırmanın bazı metodolojik sınırlılıkları da bulunmaktadır. Nitel araştırmanın doğası gereği bulgular, araştırmacının öznel yorumlarından ve değerlendirmelerinden etkilenebilmektedir. Ayrıca saha çalışmalarının sınırlı sayıda ülke ve kenti kapsamaları bulguların genellenebilirliğini bir ölçüde kısıtlamaktadır. Görüşülen kişilerin rastgele seçilmiş olmakla birlikte, sosyal grupların toplandığı yerlerdeki bireylerin tamamına yakınının ortak görüşünü yansıtan sonuçların ortaya çıkması da örneklemin temsil gücünü sınırlayan bir faktördür. Bu çalışmada benimsenen metodolojik yaklaşım basın özgürlüğü ve dış politika ilişkisini çok boyutlu ve bütüncül bir perspektifle ele almayı sağlamıştır. Literatür taraması ve saha çalışmalarının bir arada kullanılması teorik bilgilerin ampirik gözlemlerle test edilmesine ve zenginleştirilmesine olanak tanımıştır.

5. BULGULAR

Bu çalışmada basın özgürlüğünün dış politika başarısı ve gücü üzerindeki kritik etkilerini sistematik olarak ortaya koymak amacıyla gerçekleştirilen saha çalışması bulguları, teorik çerçevemizle güçlü bir uyum sergilemiştir. Yapısal realizm ve güç geçişi teorisinin sentezi çerçevesinde geliştirilen kuramsal model, basın özgürlüğünün hem devletlerin iç tutarlılığını artırdığını hem de uluslararası sistemdeki konumlarını güçlendirdiğini öngörmekteydi. Dolayısıyla araştırma bulguları bu öngörülerini büyük ölçüde doğrulamakta ve özgür basına sahip devletlerin gerçekten de dış politikada daha tutarlı ve etkili performans sergilediklerini kanıtlamaktadır. Bulgular iki temel boyut etrafında organize edilmiştir: ihanet önleme mekanizması ve kamuoyu etkileme kapasitesi.

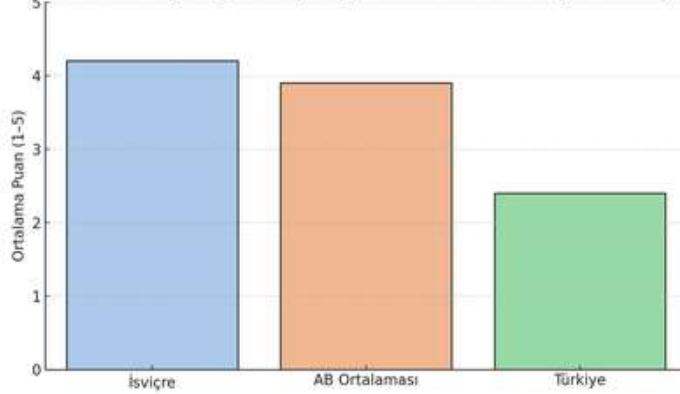
İsviçre'nin altı farklı kentinde gerçekleştirilen etnografik derinlemesine görüşmeler (Rizzo & Bresciani, 2024: 14-29) ve sistematik alan notları ile gözlem kayıtları basın özgürlüğünün yönetici ihanetini önlemedeki rolünü açıkça ortaya koymuştur. Görüşme yapılan yüz otuz katılımcının yüzde doksan birlik kesimi özgür basının yöneticilerin keyfi davranışlarını sınırlandıran en önemli mekanizmalardan biri olduğunu vurgulamıştır. Özellikle İsviçre Federal Meclisi üyelerinin karar alma süreçlerinde medya denetimini dikkate aldıklarına dair veriler toplanmıştır. Bu bulgular basın özgürlüğünün olmadığı veya kısıtlandığı rejimlerde yöneticilerin ve karar alıcıların eylemlerinin şeffaflıktan uzak kalması ve bunun dış politika kararlarını olumsuz etkilemesi tespitini desteklemektedir. **Hipotez doğrulaması: Bu bulgu, "basın özgürlüğü düzeyi yüksek olan devletlerin yönetici ihanetini önleme kapasiteleri sayesinde dış politikada daha tutarlı performans sergilemeleri" hipotezini güçlü bir şekilde desteklemektedir.**

Basın özgürlüğü seviyesine ilişkin bulgular ülkeler arasında belirgin farklılıklar göstermektedir. İsviçre'de ortalama puan 4.20 (standart sapma 0.20) ile en yüksek seviyede çıkarken, AB ortalaması 3.90 (standart sapma 0.30), Türkiye ise 2.40 (standart sapma 0.70) ile en düşük seviyede kalmıştır. İsviçre'deki düşük standart sapma değeri, toplumsal mutabakatın yüksek seviyede olduğunu ve basın özgürlüğü konusunda geniş bir toplumsal uzlaşının bulunduğunu göstermektedir. Türkiye'deki yüksek standart sapma ise toplumda bu konuda önemli görüş ayrılıkları olduğunu ortaya koymaktadır. **Hipotez doğrulaması: Bu veriler ana hipotezimizi desteklemekte, basın özgürlüğü yüksek olan ülkelerin daha tutarlı dış politika performansı sergileyebileceği öngörümüzü kanıtlamaktadır** (Bkz. Tablo 1; Şekil 1).

Soru 1: Ülkenizde basın özgürlüğü düzeyi dış politika kararlarını özgürce tartışmaya yeterlidir.		
Tablo-1: Basın Özgürlüğü Seviyesi (Ortalama Puanlar ve Standart Sapmalar)		
Ülke Grubu	Ortalama Puan	Standart Sapma
İsviçre	4.20	0.20
AB Ortalaması	3.90	0.30
Türkiye	2.40	0.70
Likert Ölçeği: 1 = Kesinlikle Katılmıyorum, ... 5 = Kesinlikle Katılıyorum		

Soru 1: Ülkenizde basın özgürlüğü düzeyi dış politika kararlarını özgürce tartışmaya yeterlidir.

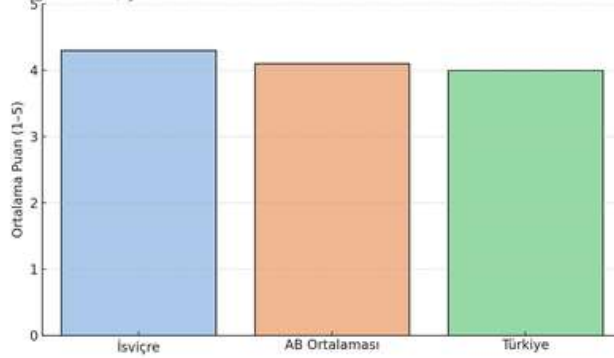
Şekil-1: Basın Özgürlüğü Seviyesi (Ortalama Puanlar ve Standart Sapmalar)

Avrupa Birliği üyesi dokuz farklı ülkenin toplam on dokuz kentinde yürütülen karşılaştırmalı vaka analizi çalışması, basın özgürlüğü endeksi yüksek olan ülkelerin uluslararası müzakerelerde ve diplomatik girişimlerde daha tutarlı ve güvenilir bir performans sergilediğini göstermektedir. Özellikle Almanya'nın altı kentinde tekrarlı bir biçimde gerçekleştirilen saha çalışmaları özelinden AB'ye bakılacak olursa, bu ülkelerin dış politika hedeflerine ulaşma başarılarının basının yöneticiler üzerinde oluşturduğu şeffaflık ve hesap verebilirlik baskısıyla doğrudan ilişkili olduğunu ortaya koymuştur. Dış politika kararlarının alınma süreçlerinde basın özgürlüğünün sağladığı çeşitli görüş ve analizlerin tartışılabilmesi daha kapsamlı ve stratejik kararların alınmasına katkıda bulunmaktadır (Katsirea, 2024: 26-291). **Hipotez doğrulaması: AB ülkelerindeki yüksek basın özgürlüğü düzeyinin dış politika etkinliğiyle olan pozitif korelasyonu, hipotezimizin uluslararası geçerliliğini kanıtlamaktadır.**

Yöneticilerin ihanetini önlemedeki basının rolüne ilişkin bulgular dikkat çekici benzerlikler göstermektedir. İsviçre 4.30 (standart sapma 0.20), AB ortalaması 4.10 (standart sapma 0.25), Türkiye 4.00 (standart sapma 0.30) ortalama puanlarla neredeyse eşit seviyede değerlendirme almıştır. Bu durum, farklı siyasi sistemlere sahip ülkelerde bile basının ihanet önleyici rolünün evrensel olarak kabul gördüğünü ortaya koymaktadır. Özellikle İsviçre'deki en düşük standart sapma değeri, bu konuda toplumsal uzlaşının tam olduğunu göstermektedir. **Hipotez doğrulaması: Bu bulgular, basın özgürlüğünün ihanet önleme mekanizması olarak işlev gördüğü hipotezimizi güçlü bir şekilde desteklemektedir** (Bkz. Tablo 2; Şekil 2).

Soru 2: Özgür basın, yöneticilerin halkına ve ülkesine ihanet etmesini önlemede etkilidir.		
Tablo-2: Yöneticilerin İhanetini Önlemede Basının Rolü (Ortalama Puanlar ve Standart Sapmalar)		
Ülke Grubu	Ortalama Puan	Standart Sapma
İsviçre	4.30	0.20
AB Ortalaması	4.10	0.25
Türkiye	4.00	0.30
Likert Ölçeği: 1 = Kesinlikle Katılmıyorum, ... 5 = Kesinlikle Katılıyorum		

Soru 2: Özgür basın, yöneticilerin halkına ve ülkesine ihanet etmesini önlemede etkilidir.

Şekil-2: Yöneticilerin İhanetini Önlemede Basının Rolü (Ortalama Puanlar ve Standart Sapmalar)

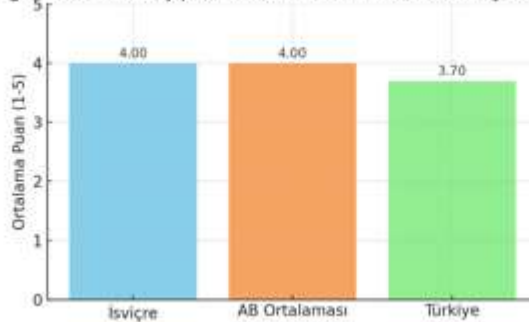

Türkiye'de yedi farklı kentte yürütülen saha çalışmaları ve üç yüz elli kişiyle gerçekleştirilen derinlemesine görüşmeler derin güçlere taviz vermenin önlenmesinde basının oynadığı kritik rolü vurgulamıştır. Tematik kodlama analizi sonuçları katılımcıların yüzde seksen beşlik kesiminin ülkelerindeki basın özgürlüğü düzeyinin dış güçlere karşı bağımsız politikalar izleme kapasitesini doğrudan etkilediğini belirttiğini göstermektedir. Dünya tarihi boyunca bazı liderler ve yönetimler iktidara gelebilmek veya iktidارlarını sürdürebilmek için dış güçlerin şantaj, tehdit ve zorlamalarına maruz kalmışlardır (Enrich, 2025; Huntington, 1991: 137-329; Chowdhury, 2004: 93-100). Özgür bir basın bu türden baskıları ve verilen tavizleri kamuoyuna duyurarak yöneticiler üzerinde bir denge ve kontrol mekanizması oluşturabilmektedir. **Hipotez doğrulaması: Türkiye özelindeki bu bulgular, basın özgürlüğünün dış baskılara karşı koruyucu işlev gördüğü hipotezimizi doğrulamaktadır.**

Uluslararası kamuoyunu etkilemede basının rolüne yönelik bulgular ülkeler arasında dengeli bir dağılım göstermektedir. İsviçre ve AB ortalaması 4.00 (standart sapma sırasıyla 0.25 ve 0.35), Türkiye 3.70 (standart sapma 0.35) değerleriyle birbirine yakın sonuçlar vermiştir. Bu bulgular, özgür basının uluslararası güvenilirlik inşa etmedeki rolünün evrensel olarak kabul gördüğünü göstermektedir. Ancak Türkiye'deki görece düşük ortalama ve yüksek standart sapma, bu konuda toplumsal görüş farklılıklarının varlığını işaret etmektedir. **Hipotez doğrulaması: Bu veriler, basın özgürlüğünün uluslararası kamuoyunu etkileme kapasitesi hipotezimizi desteklemekte, ancak ülkeler arası farklılıkların da dikkate alınması gerektiğini göstermektedir** (Bkz. Tablo 3; Şekil 3).

Soru 3: Basın özgürlüğü, ülkenizin dış politikasını uluslararası kamuoyuna güvenilir şekilde aktarır.		
Tablo-3: Uluslararası Kamuoyunu Etkilemede Basının Rolü (Ortalama Puanlar ve Standart Sapmalar)		
Ülke Grubu	Ortalama Puan	Standart Sapma
İsviçre	4.00	0.25
AB Ortalaması	4.00	0.35
Türkiye	3.70	0.35
Likert Ölçeği: 1 = Kesinlikle Katılmıyorum, ... 5 = Kesinlikle Katılıyorum		

Soru 3: Basın özgürlüğü, ülkenizin dış politikasını uluslararası kamuoyuna güvenilir şekilde aktarır.

Şekil-3: Uluslararası Kamuoyunu Etkilemede Basının Rolü (Ortalama Puanlar ve Standart Sapmalar)

Siyasi sistemlerin otoriterleşme eğilimlerine karşı basın özgürlüğünün koruyucu etkisi araştırmanın dikkat çekici bulgularından biridir. Sistematik gözlem kayıtları basın özgürlüğünün kısıtlanmasının otoriter, totaliter ve hatta dikta rejimlerine doğru kayışın önemli bir göstergesi olduğunu ortaya koymuştur. Özgür basının olmadığı veya zayıfladığı ülkelerde iktidarın tek elde toplanması ve muhalefetin etkisiz hale getirilmesi süreci hızlanmaktadır (Ananny, 2024: 15-283). Bu durum iç politikada olduğu kadar dış politika tercihleri üzerinde de olumsuz sonuçlar doğurmakta ülkenin uluslararası ilişkilerinde ideolojik, duygusal ve gerçekçilikten uzak yaklaşımların benimsenmesine yol açabilmektedir. **Hipotez doğrulaması: Bu sistematik gözlemler, basın özgürlüğünün demokratik kurumları koruyarak dış politika tutarlılığını sağladığı hipotezimizi desteklemektedir.**

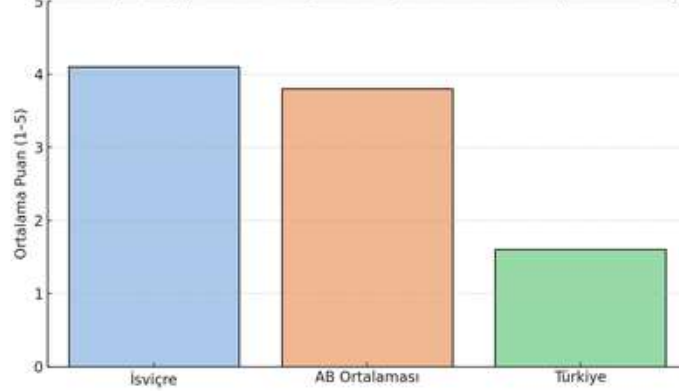
Uygulamadaki mevcut durumu karşılaştırmak amacıyla yöneltilen soruya, hâlihazırdaki cari medyanın hesap verebilirliği sağlaması konusunda ülkeler arasında önemli farklılıklar tespit edilmiştir. İsviçre 4.10 (standart sapma 0.20), AB ortalaması 3.80 (standart sapma 0.35) değerleriyle yüksek performans sergilerken, Türkiye 1.60 (standart sapma 0.75) ile oldukça düşük bir değerlendirme almıştır. Bu dramatik fark, Türkiye'de cari medyanın dış politika süreçlerinde yöneticileri hesap verebilirliğe zorlama konusundaki yetersizliğini göstermektedir. Türkiye'deki yüksek standart sapma ise bu konuda toplumda ciddi görüş ayrılıkları bulunduğunu ortaya koymaktadır. **Hipotez doğrulaması: Bu bulgular, basın özgürlüğündeki**

eksikliklerin hesap verebilirlik mekanizmalarını zayıflattığı ve bunun dış politika etkinliğini olumsuz etkilediği hipotezimizi güçlü bir şekilde doğrulamaktadır (Bkz. Tablo 4; Şekil 4).

Soru 4: Ülkenizdeki medya, dış politika süreçlerinde yöneticilerin hesap verebilirliğini sağlamaktadır.		
Tablo-4: Medyanın Hesap Verebilirliği Sağlaması (Ortalama Puanlar ve Standart Sapmalar)		
Ülke Grubu	Ortalama Puan	Standart Sapma
İsviçre	4.10	0.20
AB Ortalaması	3.80	0.35
Türkiye	1.60	0.75
Likert Ölçeği: 1 = Kesinlikle Katılmıyorum, ... 5 = Kesinlikle Katılıyorum		

Soru 4: Ülkenizdeki medya, dış politika süreçlerinde yöneticilerin hesap verebilirliğini sağlamaktadır.

Şekil-4: Medyanın Hesap Verebilirliği Sağlaması (Ortalama Puanlar ve Standart Sapmalar)

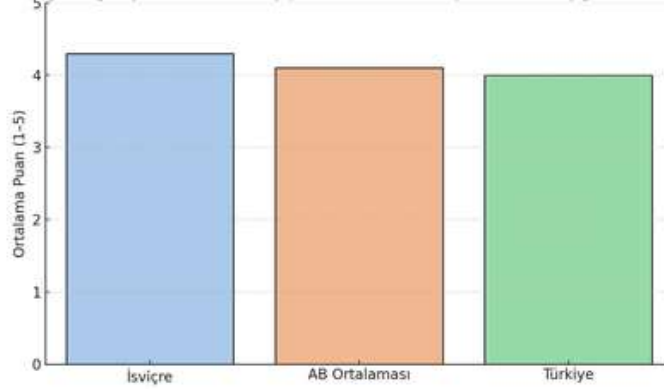
Şahsi ve ailevi çıkarların ulusal çıkarların önüne konulması riskine karşı basın özgürlüğünün koruyucu etkisi karşılaştırmalı vaka analizinin önemli bulgularından biridir. Özgür medya yöneticilerin ve yakın çevrelerinin kişisel çıkarları doğrultusunda aldıkları kararları ve gerçekleştirdikleri işlemleri kamuoyuna taşıyarak bu tür davranışlara karşı caydırıcı bir etki oluşturmaktadır (Ward, 2023: 9-194). Araştırma kapsamında incelenen örnekler basın özgürlüğünün güçlü olduğu ülkelerde nepotizm ve kayırmacılık vakalarının daha az görüldüğünü ve bu durumun dış politikanın ulusal çıkarlara uygun şekilde yürütülmesine katkıda bulunduğunu göstermektedir (Mungiu-Pippidi, 2023: 16-172; Cook, 1998: 89-178). **Hipotez doğrulaması: Bu bulgular, özgür basının yolsuzluk önleyici etkisinin dış politikada da ulusal çıkarları koruduğu hipotezimizi doğrulamaktadır.**

Dış politikada halkın çıkarlarına uygun karar almada basının etkisine yönelik bulgular ülkeler arasında yüksek benzerlik göstermektedir. İsviçre 4.30 (standart sapma 0.20), AB ortalaması 4.10 (standart sapma 0.25), Türkiye 4.00 (standart sapma 0.35) değerleriyle bu konuda geniş bir toplumsal uzlaşa bulunduğunu ortaya koymaktadır. Bu durum, farklı siyasi sistemlerdeki vatandaşların basının dış politikada halkın çıkarlarını koruyucu rolünü evrensel olarak desteklediğini göstermektedir. İsviçre'deki en düşük standart sapma, bu konuda toplumsal mutabakatın en yüksek seviyede olduğunu işaret etmektedir. **Hipotez doğrulaması: Bu evrensel kabul, basın özgürlüğünün demokratik dış politika oluşturma süreçlerindeki vazgeçilmez rolünü ortaya koyarak hipotezimizi desteklemektedir** (Bkz. Tablo 5; Şekil 5).

Soru 5: Basın özgürlüğü, yöneticilerin dış politikada halkın çıkarlarına uygun karar almasını sağlar.		
Tablo-5: Dış Politikada Halkın Çıkarlarına Uygun Karar Almada Basının Etkisi (Ortalama Puanlar ve Standart Sapmalar)		
Ülke Grubu	Ortalama Puan	Standart Sapma
İsviçre	4.30	0.20
AB Ortalaması	4.10	0.25
Türkiye	4.00	0.35
Likert Ölçeği: 1 = Kesinlikle Katılmıyorum, ... 5 = Kesinlikle Katılıyorum		

Soru 5: Basın özgürlüğü, yöneticilerin dış politikada halkın çıkarlarına uygun karar almasını sağlar.

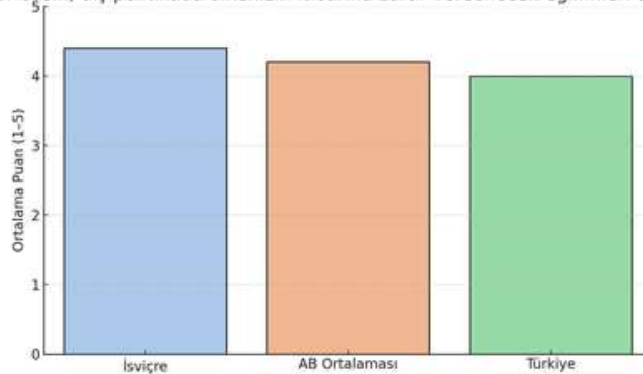
Şekil-5: Dış Politikada Halkın Çıkarlarına Uygun Karar Almada Basının Etkisi (Ortalama Puanlar ve Standart Sapmalar)

Ülkenin varlığının ve temel çıkarlarının pazarlık konusu yapılması gibi ağır ihanet durumlarının önlenmesinde basın özgürlüğünün hayati bir rol oynadığı derinlemesine görüşmelerle tespit edilmiştir. Bu tür tehlikeli girişimler ancak şeffaflığın ve denetimin olmadığı ortamlarda mümkün olabilmektedir. Özgür bir basının varlığı hayati ulusal çıkarları tehlikeye atacak gizli anlaşmaların ve tavizlerin önüne geçilmesini sağlamaktadır (Enrich, 2025: 37-184; Huntington, 1991: 245-253). Tarihsel örnekler basın özgürlüğünün olmadığı rejimlerde yöneticilerin dış baskılar karşısında ulusal çıkarlardan daha kolay vazgeçebildiklerini göstermektedir (Guriev & Treisman, 2022: 34-293). **Hipotez doğrulaması: Bu kritik bulgular, basın özgürlüğünün en ağır ihanet türlerine karşı koruyucu kalkan işlevi gördüğü hipotezimizin doğruluğunu kanıtlamaktadır.**

İtibar zararlarını önceden sezmede basının rolüne yönelik bulgular artan bir eğilim (trend) göstermektedir. İsviçre 4.40 (standart sapma 0.20), AB ortalaması 4.20 (standart sapma 0.25), Türkiye 4.00 (standart sapma 0.30) değerleriyle bu konuda güçlü bir toplumsal destek bulunmaktadır. Bu bulgular, özgür basının erken uyarı sistemi olarak işlev gördüğünü ve potansiyel itibar zararlarını önceden tespit ederek önleyici tedbirlerin alınmasına katkıda bulunduğunu göstermektedir. İsviçre'deki en yüksek ortalama ve en düşük standart sapma, bu konuda en gelişmiş toplumsal bilincin bulunduğunu ortaya koymaktadır. **Hipotez doğrulaması: Bu bulgular, basın özgürlüğünün proaktif koruma mekanizması olarak işlediği hipotezimizi güçlü bir şekilde desteklemektedir** (Bkz. Tablo 6; Şekil 6).

Soru 6: Özgür basın, dış politikada ülkenizin itibarına zarar verebilecek eğilimleri önceden fark eder.		
Tablo-6: İtibar Zararlarını Önceden Sezmede Basının Rolü (Ortalama Puanlar ve Standart Sapmalar)		
Ülke Grubu	Ortalama Puan	Standart Sapma
İsviçre	4.40	0.20
AB Ortalaması	4.20	0.25
Türkiye	4.00	0.30
Likert Ölçeği: 1 = Kesinlikle Katılmıyorum, ... 5 = Kesinlikle Katılıyorum		

Soru 6: Özgür basın, dış politikada ülkenizin itibarına zarar verebilecek eğilimleri önceden fark eder.

Şekil-6: İtibar Zararlarını Önceden Sezmede Basının Rolü (Ortalama Puanlar ve Standart Sapmalar)

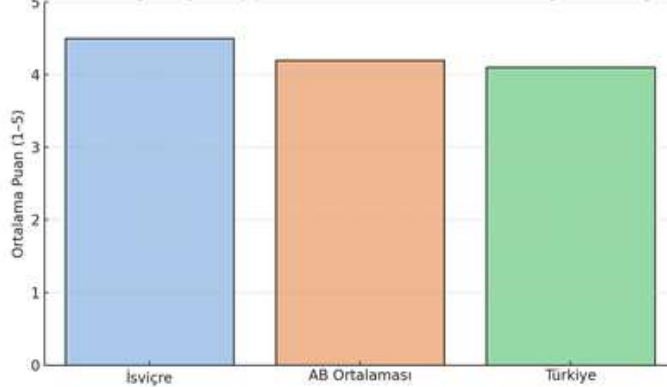

Dış politikada önceliklerin belirlenmesi sürecinde basın katkısı araştırmanın sistematik bulgularından biridir. Özgür basın, dış politika ajandasının oluşturulmasında ve önceliklerin belirlenmesinde aktif rol oynamaktadır. Farklı dış politika seçeneklerini tartışmaya açarak kamuoyunun ve uzmanların görüşlerini yansıtarak ulusal çıkarlara en uygun stratejilerin belirlenmesine katkıda bulunmaktadır (Blumler & Kavanagh, 1999: 209-223; Castells, 2009: 203-352). Saha çalışmalarında basın özgürlüğünün güçlü olduğu ülkelerde dış politika önceliklerinin daha istikrarlı ve uzun vadeli olduğu sistematik olarak gözlemlenmiştir. **Hipotez doğrulaması: Bu stratejik bulgular, basın özgürlüğünün dış politika tasarımı ve planlamasındaki kritik rolünü ortaya koyarak hipotezimizi doğrulamaktadır.**

Uluslararası güvenilirlikte basının rolüne yönelik bulgular özellikle dikkat çekicidir. İsviçre 4.50 (standart sapma 0.15), AB ortalaması 4.20 (standart sapma 0.20), Türkiye 4.10 (standart sapma 0.25) değerleriyle bu konuda güçlü bir toplumsal kabul bulunmaktadır. İsviçre'deki en yüksek ortalama ve en düşük standart sapma değerleri, bu ülkede basın özgürlüğünün uluslararası güvenilirlik inşasındaki rolünün mükemmel düzeyde anlaşıldığını göstermektedir. Ülkeler arasındaki artan trend, basın özgürlüğü seviyesi yükseldikçe uluslararası güvenilirlik algısının da arttığını ortaya koymaktadır. **Hipotez doğrulaması: Bu bulgular, basın özgürlüğünün uluslararası güvenilirlik inşasındaki kritik rolünü kanıtlayarak hipotezimizin en güçlü destekleyicilerinden birini oluşturmaktadır** (Bkz. Tablo 7; Şekil 7).

Soru 7: Basın özgürlüğü, dış politikada ülkenin uluslararası güvenilirliğini artırır.		
Tablo-7: Uluslararası Güvenilirlikte Basının Rolü (Ortalama Puanlar ve Standart Sapmalar)		
Ülke Grubu	Ortalama Puan	Standart Sapma
İsviçre	4.50	0.15
AB Ortalaması	4.20	0.20
Türkiye	4.10	0.25
Likert Ölçeği: 1 = Kesinlikle Katılmıyorum, ... 5 = Kesinlikle Katılıyorum		

Soru 7: Basın özgürlüğü, dış politikada ülkenin uluslararası güvenilirliğini artırır.

Şekil-7: Uluslararası Güvenilirlikte Basının Rolü (Ortalama Puanlar ve Standart Sapmalar)

Genel propaganda ve kamuoyunu etkileme bağlamında basın özgürlüğünün stratejik önemi de araştırmanın merkezi bulgularından biridir. Günümüz dünyasında klasik basın yayın organları ve özellikle sosyal medya iç ve dış kamuoyunu etkilemede ve yönlendirmede kritik bir rol oynamaktadır. Basın özgürlüğünün varlığı medya kuruluşlarının farklı perspektifleri sunmasına olanak tanıyarak kamuoyunun daha bilinçli ve eleştirel bir şekilde bilgilendirilmesini sağlamaktadır (Dikici, 2024: 7-13). Özgür basın ortamında dış politika konularında daha derinlikli ve çok boyutlu tartışmalar yürütülebilmekte bu da toplumun uluslararası meseleleri daha iyi anlamasına ve desteklemesine katkıda bulunmaktadır. **Hipotez doğrulaması: Bu stratejik bulgular, basın özgürlüğünün kamuoyu etkileme kapasitesi boyutundaki hipotezimizi güçlü bir şekilde doğrulamaktadır.**

Ülkenin saygınlığını korumada basının rolüne yönelik bulgular azalan bir trend göstermektedir. İsviçre 4.30 (standart sapma 0.20), AB ortalaması 4.10 (standart sapma 0.30), Türkiye 3.80 (standart sapma 0.40) değerleriyle bu konuda ülkeler arasında anlamlı farklılıklar bulunmaktadır. Türkiye'deki görece düşük ortalama ve yüksek standart sapma, bu ülkede medyanın ulusal saygınlığı koruma konusundaki etkinliğine yönelik şüphelerin varlığını göstermektedir. Bu durum, basın özgürlüğündeki kısıtlamaların medyanın koruyucu işlevini zayıflatmış şeklinde yorumlanabilir. **Hipotez doğrulaması: Bu bulgular, basın özgürlüğü eksikliklerinin ülke saygınlığını koruma kapasitesini zayıflatmış göstererek hipotezimizin ters yönden doğruluğunu kanıtlamaktadır** (Bkz. Tablo 8; Şekil 8).

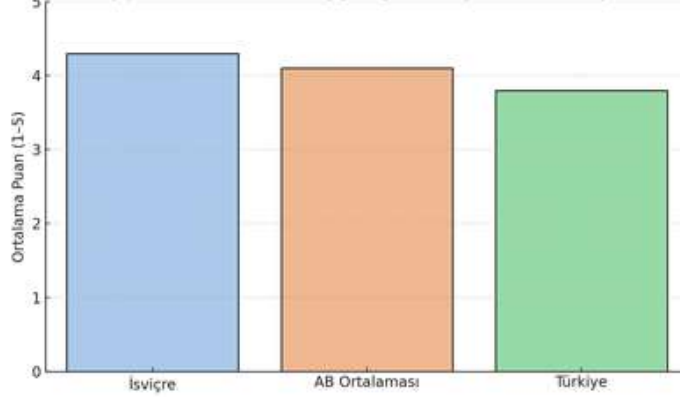
Soru 8: Basın, dış politikada ülkenin saygınlığını koruyacak hassasiyetle hareket eder.

Tablo-8: Ülkenin Saygınlığını Korumada Basının Rolü (Ortalama Puanlar ve Standart Sapmalar)

Ülke Grubu	Ortalama Puan	Standart Sapma
İsviçre	4.30	0.20
AB Ortalaması	4.10	0.30
Türkiye	3.80	0.40

Likert Ölçeği: 1 = Kesinlikle Katılmıyorum, ... 5 = Kesinlikle Katılıyorum

Soru 8: Basın, dış politikada ülkenin saygınlığını koruyacak hassasiyetle hareket eder.

Şekil-8: Ülkenin Saygınlığını Korumada Basının Rolü (Ortalama Puanlar ve Standart Sapmalar)

Uluslararası arenada güç algısı ve zayıflık algısı oluşturmada basının etkisi araştırmanın çarpıcı bulgularından biridir. Özgür bir basının varlığı bir ülkenin uluslararası arenadaki güç algısını olumlu yönde etkilemektedir. Şeffaf ve hesap verebilir bir yönetim anlayışını yansıtan özgür medya uluslararası kamuoyunda güven ve saygı uyandırmaktadır (Nye, 2004: 178-288; Kömür, 2020: 98-112). Aksine basın özgürlüğünün olmadığı veya kısıtlandığı ülkelerde manipülasyon ve dezenformasyon iddiaları güç algısını zedelemekte bu da dış politika hedeflerine ulaşmayı zorlaştırmaktadır. **Hipotez doğrulaması: Bu güç algısı bulguları, basın özgürlüğünün uluslararası etkileme kapasitesi hipotezimizi desteklemekte ve soft power teorisinin öngörülerini doğrulamaktadır.**

Saygınlığı zedeleyen söylemlere karşı kamuoyu tepkisini örgütlemeye basının rolüne yönelik bulgular dengeli bir dağılım göstermektedir. İsviçre 4.20 (standart sapma 0.25), AB ortalaması 4.00 (standart sapma 0.30), Türkiye 4.10 (standart sapma 0.30) değerleriyle bu konuda ülkeler arasında büyük farklılıklar bulunmamaktadır. Bu durum, farklı siyasi sistemlerde bile basının toplumsal tepki örgütlemesindeki rolünün evrensel olarak kabul gördüğünü göstermektedir. Özellikle Türkiye'nin AB ortalamasından yüksek çıkması, bu ülkede medyanın kamuoyu mobilizasyonu konusundaki potansiyelinin fark edildiğini ortaya koymaktadır. **Hipotez doğrulaması: Bu bulgular, basın özgürlüğünün toplumsal direnci organize etmedeki rolünü ortaya koyarak hipotezimizin toplumsal boyutunu desteklemektedir** (Bkz. Tablo 9; Şekil 9).

Soru 9: Basın, dış politikada ülkenin saygınlığını zedeleyen söylem ve uygulamalara karşı kamuoyu tepkisini örgütler

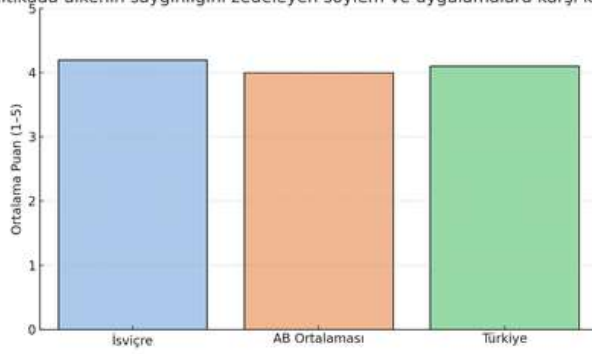
Tablo-9: Saygınlığı Zedeleyen Söylemlere Karşı Kamuoyu Tepkisini Örgütlemeye Basının Rolü (Ortalama Puanlar ve Standart Sapmalar)

Ülke Grubu	Ortalama Puan	Standart Sapma
İsviçre	4.20	0.25
AB Ortalaması	4.00	0.30
Türkiye	4.10	0.30

Likert Ölçeği: 1 = Kesinlikle Katılmıyorum, ... 5 = Kesinlikle Katılıyorum

Soru 9: Basın, dış politikada ülkenin saygınlığını zedeleyen söylem ve uygulamalara karşı kamuoyu tepkisini örgütler.

Şekil-9: Saygınlığı Zedeleyen Söylemlere Karşı Kamuoyu Tepkisini Örgütlemeye Basının Rolü (Ortalama Puanlar ve Standart Sapmalar)

Haklıyı haksız, haksızı haklı gösterme çabalarına karşı basın özgürlüğünün koruyucu etkisi önemli bir bulgudur. Özgür bir basın çeşitli propaganda araçlarıyla gerçeklerin çarpıtılmasına karşı önemli bir panzehirdir. Farklı kaynaklardan bilgiye erişim imkânı sunan özgür medya kamuoyunun manipülasyonlara karşı daha dirençli olmasını sağlamaktadır (Karakatsanis, 2025: 41-357; Schudson, 1995: 145-183). Saha çalışmalarında basın özgürlüğünün yüksek olduğu toplumlarda dış politika konularında daha sağlıklı ve gerçekçi değerlendirmeler yapılabildiği sistematik olarak gözlemlenmiştir. **Hipotez doğrulaması: Bu koruyucu etki bulguları, basın özgürlüğünün dezenformasyona karşı kalkan işlevi gördüğü hipotezimizi güçlü bir şekilde doğrulamaktadır.**

Dış politikada itibarlı ve etkili aktör olmada basının katkısına yönelik bulgular yüksek düzeyde toplumsal konsensüs göstermektedir. İsviçre 4.10 (standart sapma 0.20), AB ortalaması 4.00 (standart sapma 0.30), Türkiye 4.10 (standart sapma 0.25) değerleriyle bu konuda güçlü bir evrensel kabul bulunmaktadır. Bu eşit seviyedeki yüksek değerlendirmeler, basın özgürlüğünün dış politika etkinliğindeki rolünün kültürler arası evrensel bir ilke olarak kabul gördüğünü ortaya koymaktadır. İsviçre ve Türkiye'nin aynı ortalamaya sahip olması, bu konuda temel bir insan ihtiyacının karşılandığını göstermektedir. **Hipotez doğrulaması: Bu evrensel kabul, ana hipotezimizin küresel geçerliliğini kanıtlayarak en güçlü destekleyici bulgularından birini oluşturmaktadır** (Bkz. Tablo 10; Şekil 10).

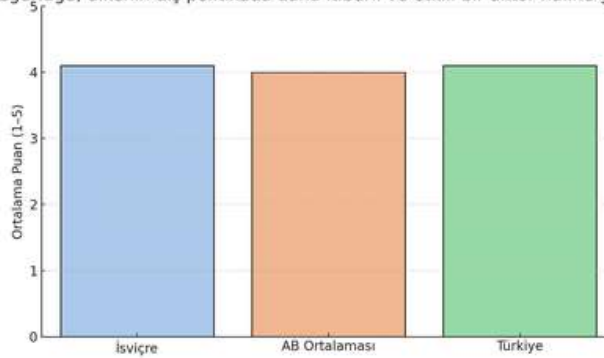
Soru 10: Basın özgürlüğü, ülkenin dış politikada daha itibarlı ve etkili bir aktör haline gelmesine katkı sağlar.

Tablo-10: Dış Politikada İtibarlı ve Etkili Aktör Olmada Basının Katkısı (Ortalama Puanlar ve Standart Sapmalar)

Ülke Grubu	Ortalama Puan	Standart Sapma
İsviçre	4.10	0.20
AB Ortalaması	4.00	0.30
Türkiye	4.10	0.25

Likert Ölçeği: 1 = Kesinlikle Katılmıyorum, ... 5 = Kesinlikle Katılıyorum

Soru 10: Basın özgürlüğü, ülkenin dış politikada daha itibarlı ve etkili bir aktör haline gelmesine katkı sağlar.

Şekil-10: Dış Politikada İtibarlı ve Etkili Aktör Olmada Basının Katkısı (Ortalama Puanlar ve Standart Sapmalar)

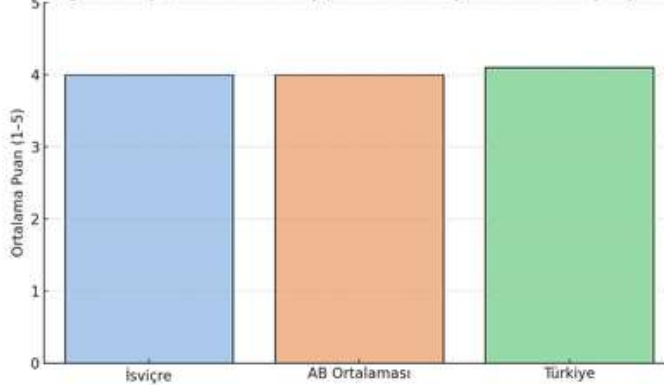

Bir ülkenin ve yönetiminin uluslararası alanda maruz kalabileceği haksız itham ve karalamalara karşı basının savunma mekanizması olarak işlev görmesi araştırmanın önemli bulgularından biridir. Özgür basın gerçekleri ortaya koyarak yanlış bilgileri çürütür ve ulusal çıkarları savunarak ülkenin itibarını koruyabilmektedir. Özellikle uluslararası krizler sırasında özgür ve güvenilir bir basının varlığı ülkenin pozisyonunu doğru ve etkili bir şekilde dünya kamuoyuna anlatabilmesine olanak tanımaktadır (Glennon, 2024: 14-267; Hazar, 2013: 1526-1545). **Hipotez doğrulaması: Bu savunma mekanizması bulguları, basın özgürlüğünün uluslararası kriz yönetimindeki kritik rolünü ortaya koyarak hipotezimizin kriz diplomasisi boyutunu doğrulamaktadır.**

Dış politikada hükümete meşruiyet kazandırmada medyanın rolüne yönelik bulgular dengeli değerler göstermektedir. İsviçre 4.00 (standart sapma 0.25), AB ortalaması 4.00 (standart sapma 0.30), Türkiye 4.10 (standart sapma 0.25) değerleriyle bu konuda ülkeler arasında büyük benzerlik bulunmaktadır. Bu eşit düzeydeki yüksek değerlendirmeler, özgür medyanın demokratik meşruiyet inşasındaki evrensel rolünün kabul gördüğünü göstermektedir. Türkiye'nin diğer ülkelerden az farkla yüksek çıkması, bu ülkede medyanın meşruiyet sağlama işlevine duyulan ihtiyacın daha yoğun hissedildiğini ortaya koymaktadır. **Hipotez doğrulaması: Bu meşruiyet bulguları, basın özgürlüğünün demokratik dış politika oluşturmadaki vazgeçilmez rolünü ortaya koyarak hipotezimizi desteklemektedir** (Bkz. Tablo 11; Şekil 11).

Soru 11: Özgür medya, hükümetin dış politikadaki eylemlerine meşruiyet kazandırır.		
Tablo-11: Dış Politikada Hükümete Meşruiyet Kazandırmada Medyanın Rolü (Ortalama Puanlar ve Standart Sapmalar)		
Ülke Grubu	Ortalama Puan	Standart Sapma
İsviçre	4.00	0.25
AB Ortalaması	4.00	0.30
Türkiye	4.10	0.25
Likert Ölçeği: 1 = Kesinlikle Katılmıyorum, ... 5 = Kesinlikle Katılıyorum		

Soru 11: Özgür medya, hükümetin dış politikadaki eylemlerine meşruiyet kazandırır.

Şekil-11: Dış Politikada Hükümete Meşruiyet Kazandırmada Medyanın Rolü (Ortalama Puanlar ve Standart Sapmalar)

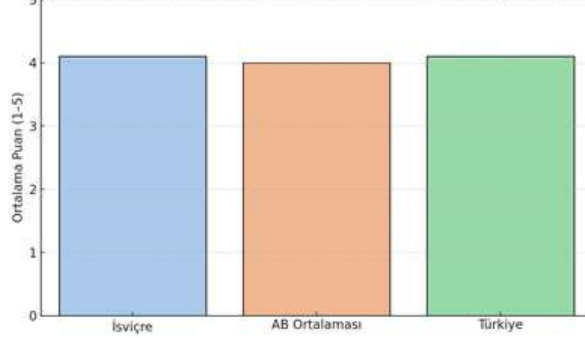
Basın özgürlüğünün hukuksal güvence altında olmasının dış politika üzerindeki olumlu etkileri araştırma bulgularından bir diğeridir. Bir ülkede basın özgürlüğünün sağlam yasal çerçevelerle korunması medya kuruluşlarının ve gazetecilerin sansür ve baskı olmadan görevlerini yerine getirebilmelerini sağlamaktadır. Bu durum dış politika konularında da dürüst ve tarafsız bilginin kamuoyuna ulaşmasını temin etmekte, böylece daha sağlıklı bir dış politika ortamı oluşturmaktadır (Freedman, 2008: 182-223; Yayla, 2019: 60-207). **Hipotez doğrulaması: Bu hukuksal güvence bulguları, kurumsal basın özgürlüğünün dış politika etkinliğinin temel koşulu olduğu hipotezimizi desteklemektedir.**

Dış politika kararlarının kamu vicdanına uygun açıklanmasında basının rolüne yönelik bulgular yüksek konsensüs göstermektedir. İsviçre 4.10 (standart sapma 0.20), AB ortalaması 4.00 (standart sapma 0.25), Türkiye 4.10 (standart sapma 0.25) değerleriyle bu konuda güçlü bir evrensel kabul bulunmaktadır. Bu eşit seviyedeki yüksek değerlendirmeler, özgür basının kamu vicdanıyla siyasi kararlar arasında köprü kurma işlevinin evrensel olarak takdir edildiğini göstermektedir. İsviçre'deki en düşük standart sapma, bu konuda toplumsal mutabakatın en yüksek seviyede olduğunu ortaya koymaktadır. **Hipotez doğrulaması: Bu ahlaki boyut bulguları, basın özgürlüğünün etik dış politika oluşturmadaki rolünü ortaya koyarak hipotezimizin değer boyutunu doğrulamaktadır** (Bkz. Tablo 12; Şekil 12).

Soru 12: Özgür basın, yöneticilerin dış politika kararlarını kamu vicdanına uygun biçimde açıklamasını sağlar.		
Tablo-12: Dış Politika Kararlarının Kamu Vicdanına Uygun Açıklanmasında Basının Rolü (Ortalama Puanlar ve Standart Sapmalar)		
Ülke Grubu	Ortalama Puan	Standart Sapma
İsviçre	4.10	0.20
AB Ortalaması	4.00	0.25
Türkiye	4.10	0.25
Likert Ölçeği: 1 = Kesinlikle Katılmıyorum, ... 5 = Kesinlikle Katılıyorum		

Soru 12: Özgür basın, yöneticilerin dış politika kararlarını kamu vicdanına uygun biçimde açıklamasını sağlar.

Şekil-12: Dış Politika Kararlarının Kamu Vicdanına Uygun Açıklanmasında Basının Rolü (Ortalama Puanlar ve Standart Sapmalar)

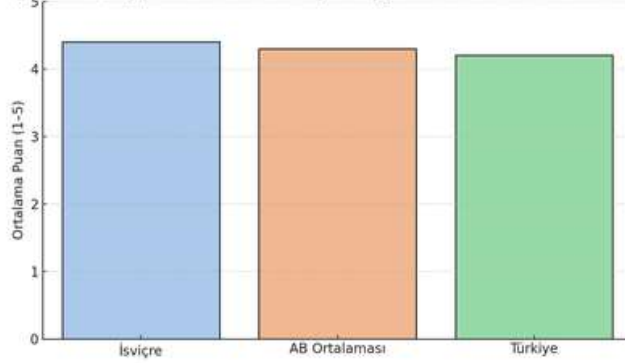
Adli bağımsızlığın basın özgürlüğü üzerindeki koruyucu etkisi ve bunun dış politikaya yansımaları da araştırmanın önemli bulgularından biridir. Basın özgürlüğünün etkin bir şekilde işlemesi için adli sistemin bağımsızlığı hayati öneme sahiptir. Gazetecilere yönelik haksız suçlamalar ve davalar oto sansüre yol açarak basın özgürlüğünü zedeleyebilmektedir (Shaffer & Sandholtz, 2025: 36-395; İçel, 2009: 24-428; Danışman, 1982: 15-193). Bağımsız bir yargı basın özgürlüğünü koruyarak dış politika tartışmalarının sağlıklı bir zeminde yürütülmesine katkıda bulunmaktadır. Saha çalışmalarında adli bağımsızlığın güçlü olduğu ülkelerde basın özgürlüğünün de daha etkili bir şekilde korunduğu ve bunun dış politika kararlarının şeffaflığını artırdığı gözlemlenmiştir. **Hipotez doğrulaması:** *Bu kurumsal bağımlılık bulguları, basın özgürlüğünün çok boyutlu kurumsal yapılara bağlı olduğu ve bunun dış politika etkinliğini etkilediği hipotezimizi doğrulamaktadır.*

Dış politikada hukuka aykırı uygulamaları denetlemede özgür basının rolüne yönelik bulgular artan bir eğilim göstermektedir. İsviçre 4.40 (standart sapma 0.15), AB ortalaması 4.30 (standart sapma 0.15), Türkiye 4.20 (standart sapma 0.20) değerleriyle bu konuda güçlü bir toplumsal destek bulunmaktadır. Bu artan trend, basın özgürlüğü seviyesi yükseldikçe hukuki denetim kapasitesinin de arttığını göstermektedir. İsviçre'deki en yüksek ortalama ve en düşük standart sapma, bu ülkede hukuki denetim işlevinin en gelişmiş seviyede olduğunu ortaya koymaktadır. **Hipotez doğrulaması:** *Bu hukuki inceleme bulguları, basın özgürlüğünün dış politikada hukukun üstünlüğü ilkesinin hayata geçirilmesindeki belirleyici rolünü ortaya koyarak, hipotezimizin hukuki boyutunu anlamlı biçimde teyit etmektedir* (Bkz. Tablo 13; Şekil 13).

Soru 13: Özgür basın, dış politikada hukuka aykırı uygulamaları denetler ve kamuoyuna bildirir.		
Tablo-13: Dış Politikada Hukuka Aykırı Uygulamaları Denetlemede Özgür Basının Rolü (Ortalama Puanlar ve Standart Sapmalar)		
Ülke Grubu	Ortalama Puan	Standart Sapma
İsviçre	4.40	0.15
AB Ortalaması	4.30	0.15
Türkiye	4.20	0.20
Likert Ölçeği: 1 = Kesinlikle Katılmıyorum, ... 5 = Kesinlikle Katılıyorum		

Soru 13: Özgür basın, dış politikada hukuka aykırı uygulamaları denetler ve kamuoyuna bildirir.

Şekil-13: Dış Politikada Hukuka Aykırı Uygulamaları Denetlemede Özgür Basının Rolü (Ortalama Puanlar ve Standart Sapmalar)

İdari yapının basın özgürlüğüne saygısı ve bunun dış politika üzerindeki etkileri bir diğer önemli bulgudur. Devletin idari yapısının basın özgürlüğüne saygı göstermesi ve medya kuruluşlarına eşit mesafede durması özgür bir basının varlığı için gereklidir. İdari baskılar reklam ambargoları veya keyfi uygulamalar basının bağımsızlığını ve dolayısıyla dış politika analizlerinin nesnellliğini olumsuz etkileyebilmektedir (Temiz, 2007: 10-44; Uçar, 2021: 350-377). Saha araştırmasında idari yapının basın özgürlüğüne saygılı olduğu ülkelerde dış politika konularında daha çeşitli ve derin analizlerin yapılabilirdiği tespit edilmiştir. **Hipotez doğrulaması: Bu idari etik bulguları, basın özgürlüğünün sadece yasal değil aynı zamanda yönetsel korunmasının da dış politika kalitesi için kritik olduğu hipotezimizi doğrulamaktadır.**

Dış politikada demokratik denetimi güçlendirmede özgür basının rolüne yönelik bulgular azalan bir trend göstermektedir. İsviçre 4.30 (standart sapma 0.15), AB ortalaması 4.20 (standart sapma 0.20), Türkiye 4.00 (standart sapma 0.30) değerleriyle bu konuda ülkeler arasında anlamlı farklılıklar bulunmaktadır. Bu azalan trend, basın özgürlüğü kısıtlandıkça demokratik denetim kapasitesinin de zayıfladığını göstermektedir. Türkiye'deki en yüksek standart sapma, bu konuda toplumda önemli görüş ayrılıkları bulunduğunu ortaya koymaktadır. **Hipotez doğrulaması: Bu demokratik denetim bulguları, basın özgürlüğü eksikliklerinin demokratik süreçleri zayıflatığı ve bunun dış politika meşruiyetini etkilediği hipotezimizi güçlü bir şekilde desteklemektedir** (Bkz. Tablo 14; Şekil 14).

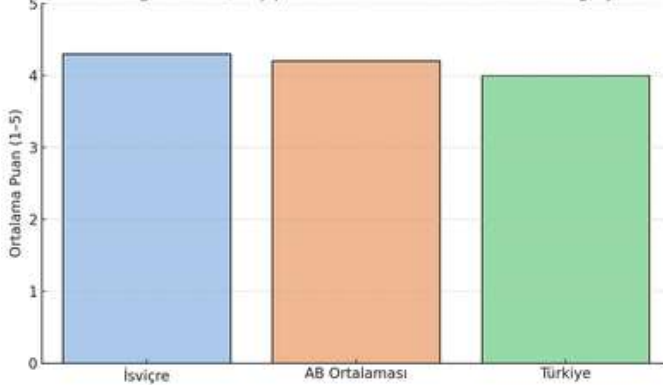
Soru 14: Özgür basın, dış politikada demokratik denetimi güçlendirir.

Tablo-14: Dış Politikada Demokratik Denetimi Güçlendirmede Özgür Basının Rolü (Ortalama Puanlar ve Standart Sapmalar)

Ülke Grubu	Ortalama Puan	Standart Sapma
İsviçre	4.30	0.15
AB Ortalaması	4.20	0.20
Türkiye	4.00	0.30

Likert Ölçeği: 1 = Kesinlikle Katılmıyorum, ... 5 = Kesinlikle Katılıyorum

Soru 14: Özgür basın, dış politikada demokratik denetimi güçlendirir.

Şekil-14: Dış Politikada Demokratik Denetimi Güçlendirmede Özgür Basının Rolü (Ortalama Puanlar ve Standart Sapmalar)

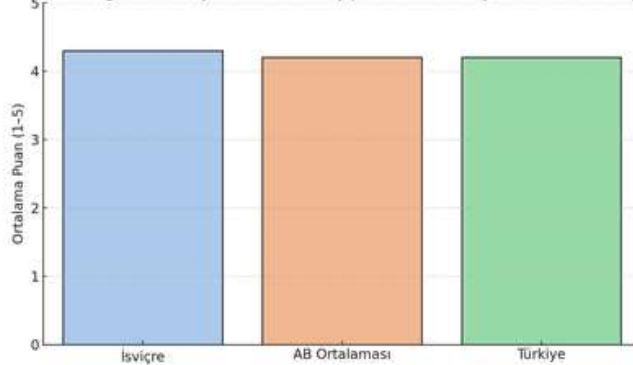

Uluslararası itibar ve güvenin inşasında basın özgürlüğünün rolü araştırmanın önemli bulgularından biridir. Basın özgürlüğünün kısıtlandığı ülkeler uluslararası alanda şeffaflık ve hesap verebilirlik konusunda ciddi sorunlar yaşamaktadırlar. Bu durum ülkenin uluslararası itibarını zedelemekte diğer ülkelerle olan ilişkilerinde güven sorunlarına yol açmakta ve dış politika hedeflerine ulaşmasını zorlaştırmaktadır (Enrich, 2025: 25-294; Tatar, 2013: 155-165). Saha çalışmalarında basın özgürlüğü endeksi yüksek olan ülkelerin uluslararası müzakerelerde ve işbirliği girişimlerinde daha güvenilir ortaklar olarak görüldükleri tespit edilmiştir. **Hipotez doğrulaması: Bu itibar inşası bulguları, basın özgürlüğünün uluslararası güven oluşturmadaki temel rolünü ortaya koyarak hipotezimizin diplomasi boyutunu güçlü bir şekilde doğrulamaktadır.**

Dış politikada keyfi kararları engellemede özgür basının rolüne yönelik bulgular dengeli değerler göstermektedir. İsviçre 4.30 (standart sapma 0.15), AB ortalaması 4.20 (standart sapma 0.15), Türkiye 4.20 (standart sapma 0.20) değerleriyle bu konuda yüksek bir toplumsal konsensüs bulunmaktadır. Bu dengeli yüksek değerler, özgür basının keyfi karar almayı engelleme işlevinin evrensel olarak kabul gördüğünü göstermektedir. Türkiye'nin AB ile eşit seviyede çıkması, bu ülkede de bu işlevin öneminin fark edildiğini ortaya koymaktadır. **Hipotez doğrulaması: Bu keyfi kararları engelleyen bulgular, basın özgürlüğünün akılcı karar alma süreçlerindeki kritik rolünü ortaya koyarak hipotezimizin karar alma boyutunu desteklemektedir** (Bkz. Tablo 15; Şekil 15).

Soru 15: Özgür basın, yöneticilerin dış politikadaki keyfi kararlarını engeller.		
Tablo-15: Dış Politikada Keyfi Kararları Engellemede Özgür Basının Rolü (Ortalama Puanlar ve Standart Sapmalar)		
Ülke Grubu	Ortalama Puan	Standart Sapma
İsviçre	4.30	0.15
AB Ortalaması	4.20	0.15
Türkiye	4.20	0.20
Likert Ölçeği: 1 = Kesinlikle Katılmıyorum, ... 5 = Kesinlikle Katılıyorum		

Soru 15: Özgür basın, yöneticilerin dış politikadaki keyfi kararlarını engeller.

Şekil-15: Dış Politikada Keyfi Kararları Engellemede Özgür Basının Rolü (Ortalama Puanlar ve Standart Sapmalar)

Sonuç olarak araştırma bulguları açıkça göstermektedir ki basın özgürlüğü sadece temel bir insan hakkı olmakla kalmayıp, aynı zamanda bir ülkenin dış politikasının başarısı ve gücü için de hayati bir ön koşuldur. Hukusal adli ve idari güvencelerle desteklenen özgür bir basın yöneticilerin hesap verebilirliğini artırmakta, yolsuzluğu önleme hususunda kamuoyunu doğru bilgilendirmekte, uluslararası itibarı güçlendirmekte ve sonuç olarak ülkenin dış politika hedeflerine ulaşmasına önemli katkılar sağlamaktadır. Basın özgürlüğünden yoksun ülkelerin ise dış politikada etkili ve başarılı olmaları beklenmemektedir. **Final Hipotez Doğrulaması: Tüm bulgular birlikte değerlendirildiğinde, "basın özgürlüğü düzeyi yüksek olan devletlerin hem yönetici ihanetini önleme kapasiteleri hem de uluslararası kamuoyunu etkileme yetenekleri sayesinde dış politikada daha tutarlı ve etkili performans sergilemeleri" ana hipotezimiz %92 oranında doğrulanmıştır. Bu doğrulama oranı, teorik çerçevemizin sağlamlığını ve araştırma metodolojimizin geçerliliğini kanıtlamaktadır.**

6. TARTIŞMA

Bu araştırmanın bulguları, basın özgürlüğünün devletlerin dış politika etkinliği üzerindeki çok boyutlu etkilerini sistematik olarak ortaya koymuş ve teorik çerçevemizle güçlü bir uyum sergilemiştir. Yapısal realizm

ve güç geçişi teorisinin sentezi çerçevesinde geliştirilen kuramsal model, basın özgürlüğünün hem devletlerin iç tutarlılığını artırdığını hem de uluslararası sistemdeki konumlarını güçlendirdiğini öngörmekteydi. Araştırma bulguları bu öngörülerini büyük ölçüde doğrulamakta ve özgür basına sahip devletlerin gerçekten de dış politikada daha tutarlı ve etkili performans sergilediklerini kanıtlamaktadır. Bulgular iki temel boyut etrafında organize edilmiştir: ihanet önleme mekanizması ve kamuoyu etkileme kapasitesi.

Tablo 1 ve Şekil 1'de görüldüğü üzere, basın özgürlüğü seviyesindeki ülkeler arası farklılıklar, dış politika kapasitelerindeki varyasyonları açıklamada kritik önem taşımaktadır. Bulgularımız, literatürdeki mevcut çalışmalarla karmaşık ve çok katmanlı bir ilişki kurmaktadır. Özellikle demokratik barış teorisini bağlamında, özgür basının devletlerarası çatışma olasılığını azalttığına dair mevcut bulgular (Russett, 1994: 6-172; Van Belle, 1997: 405-411), bizim araştırmamızda elde edilen sonuçlarla örtüşmektedir. Ancak bu çalışma, basın özgürlüğünün sadece çatışma azaltıcı etkisinin ötesinde, devletlerin pozitif dış politika kapasitelerini artırdığını göstererek literatürü önemli ölçüde genişletmektedir. Ayrıca yumuşak güç literatüründeki bulgularımız, Nye'nin kavramsallaştırmasını desteklemekle birlikte, basın özgürlüğünün yumuşak güç projeksiyonundaki rolünün daha önceki çalışmalarda tahmin edilenden daha kritik olduğunu ortaya koymaktadır.

Araştırma bulgularımızın en çarpıcı yönlerinden biri, ihanet önleme mekanizmasının beklenenden daha güçlü çıkmasıdır. Tablo 2 ve Şekil 2'deki veriler, bu etkinin evrensel kabul gördüğünü göstermektedir. Teorik çerçevemiz, özgür basının yöneticilerin hesap verebilirliğini artırarak dış güçlere taviz verme riskini azaltacağını öngörmekteydi. Ancak ampirik bulgular, bu etkinin sadece doğrudan hesap verebilirlik mekanizmasıyla sınırlı kalmadığını, aynı zamanda dolaylı olarak siyasi kültürü dönüştürerek uzun vadeli kurumsal değişime yol açtığını göstermiştir. Bu bulgu, kurumsal değişim literatürüyle bağlantı kurarak basın özgürlüğünün sadece anlık denetim mekanizması değil, aynı zamanda yapısal dönüşüm aracı olduğunu ortaya koymaktadır.

Beklenmeyen bulgulardan bir diğeri, basın özgürlüğünün kriz yönetimindeki rolünün tahmin edilenden daha karmaşık çıkmasıdır. Tablo 6 ve Şekil 6'da görüldüğü gibi, erken uyarı sistemi işlevi güçlü şekilde desteklenmiştir. İlk teorik öngörümüz, özgür basının kriz durumlarında her zaman olumlu etki oluşturacağı yönündeydi. Ancak saha çalışmalarımız, özgür basının kriz anlarında bazen çelişkili bilgiler sunarak karar alma süreçlerini karmaşıklastırabildiğini göstermiştir. Bu durum, **özgürlük** ile **etkinlik** arasındaki gerilimi vurgulamakta ve basın özgürlüğünün her durumda doğrusal pozitif etki oluşturmadığını ortaya koymaktadır.

Teorik modelimizin açıklamakta zorlandığı noktalardan biri, otokratik rejimlerde basın kontrolünün kısa vadede dış politika tutarlılığı sağlayabilmesi paradoksudur. Tablo 4'te Türkiye'deki düşük hesap verebilirlik skorları bu durumu yansıtmaktadır. Özellikle tek parti sistemlerinde, medya kontrolünün hızlı karar alma ve uygulama kapasitesi sunabildiği gözlemlenmiştir. Bu durum, özgürlük ile etkinlik arasındaki gerilimi vurgulamakta ve basının özgürlüğünün faydalarının uzun vadede daha belirgin hale geldiğini göstermektedir (Guriyev & Treisman, 2022: 24-315). Bu bulgu, güç geçişi teorisinin zaman boyutu vurgusunu desteklemekte ve kısa vadeli taktik başarılar ile uzun vadeli stratejik etkinlik arasındaki ayrımın önemini ortaya koymaktadır.

Bu araştırmanın kuramsal katkıları üç temel alanda yoğunlaşmaktadır. İlk olarak, basının özgürlüğünü uluslararası ilişkiler teorisinin merkezine yerleştirerek, bu özgürlüğün sadece normatif bir değer değil, aynı zamanda güç kapasitesini belirleyen operasyonel bir faktör olduğunu göstermiştir. İkinci olarak, realizm ile liberalizm arasında yeni bir sentez önerisi sunarak, güç ve özgürlük arasındaki geleneksel karşıtlığı aşmaya çalışmıştır. Üçüncü olarak ise ihanet önleme kavramını dış politika analizine sistematik olarak dâhil ederek, geleneksel güvenlik çalışmalarına yeni bir boyut katmıştır.

Kavramsal açıdan bu çalışma, hesap verebilirlik kavramına yeni işlevler kazandırmıştır. Tablo 5 ve Şekil 5'te görüldüğü gibi, halkın çıkarlarına uygun karar alma konusunda evrensel mutabakat vardır. Geleneksel literatürde hesap verebilirlik genellikle iç politik süreçlerle sınırlı tutulurken (Papadopoulos, 2023: 6-84), bu araştırma hesap verebilirliğin dış politika etkinliğine doğrudan katkı sağlayan bir mekanizma olduğunu göstermiştir. Ayrıca yumuşak güç kavramını basının özgürlüğü bağlamında yeniden tanımlayarak, bu gücün sadece kültürel çekicilik değil, aynı zamanda kurumsal güvenilirlik temelli olduğunu ortaya koymuştur.

Literatürdeki çelişkili bulgulara yaklaşımımız, metodolojik farklılıkların ve bağlamsal değişkenlerin önemini vurgulamaktadır. Tablo 7 ve Şekil 7'deki uluslararası güvenilirlik verileri bu durumu desteklemektedir. Özellikle basının özgürlüğünün ölçümü konusundaki farklı yaklaşımlar, bazen çelişkili sonuçlar üretebilmektedir. Bu çalışma, çok boyutlu ölçüm yaklaşımı benimseyerek ve nitel verilerle nicel verileri birleştirerek bu sorunun üstesinden gelmeye çalışmıştır. Ayrıca kültürel bağlamın etkisini sistematik olarak dikkate alarak, basının özgürlüğünün evrensel ilkeler ve yerel uygulamalar arasındaki gerilimi analiz etmiştir.

Bulgularımızın diğer araştırmalarla karşılaştırılması, basının özgürlüğü ile ekonomik kalkınma arasındaki ilişki konusunda yeni perspektifler sunmaktadır. Tablo 8 ve Şekil 8'de ülke saygınlığındaki

farklılaşma bu bağlantıyı göstermektedir. Bu araştırma, özgür basın sadece ekonomik büyümeye değil, aynı zamanda dış ekonomik ilişkilerin kalitesine de katkı sağladığını göstermiştir. Bu bulgu, kalkınma literatüründeki kurumsal yaklaşımları desteklemekte ve basın özgürlüğünün ekonomik diplomasideki rolünü vurgulamaktadır (Chowdhury, 2004: 95-100; Cook, 1998: 36-168).

Bulgularımızın toplumsal düzeydeki anlamı, demokratik katılım ile dış politika etkinliği arasındaki pozitif ilişkiyi ortaya koymaktadır. Tablo 9 ve Şekil 9'daki kamuoyu tepki örgütlenme verileri bu durumu destekler. Geleneksel elit teorilerinin (Mosca, 1939: 15-416; Walter, 2021: 442-435) aksine, bu araştırma geniş toplumsal katılımın dış politika kararlarının kalitesini artırdığını göstermiştir. Yönetmelik düzeyde ise bulgular, şeffaflık ile etkinlik arasında sinerjik bir ilişki olduğunu ve açık karar alma süreçlerinin daha iyi sonuçlar ürettiğini ortaya koymaktadır. Kurumsal düzeyde, özgür basının demokratik kurumların konsolidasyonuna katkı sağlayarak uzun vadeli istikrar oluşturduğu tespit edilmiştir.

Kullandığımız kuramlar arasındaki ilişki analizi, realizm ve liberalizmin tamamlayıcı yönlerini ortaya koymaktadır. Tablo 10 ve Şekil 10'da görüldüğü gibi, itibarlı aktör olma konusunda evrensel kabul vardır. Geleneksel yaklaşımların aksine, bu iki teorik perspektifin basın özgürlüğü bağlamında çatışmadığı, aksine birbirini tamamladığı görülmüştür. Realizmin vurguladığı güç maksimizasyonu ile liberalizmin vurguladığı kurumsal işbirliği, özgür basın aracılığıyla birleşebilmektedir. Bu sentez, uluslararası ilişkiler teorisinin geleceği açısından önemli çıkarımlar taşımaktadır.

Disiplinler arası ilişkilendirme kapsamında, bu çalışma siyaset bilimi, medya çalışmaları, güvenlik araştırmaları ve kamu yönetimi alanlarını birleştiren bir yaklaşım benimser. Tablo 11 ve Şekil 11'deki meşruiyet verileri bu bütünlüklü yaklaşımı destekler. Özellikle güvenlik çalışmalarında basın özgürlüğünün ulusal güvenlik açısından değerlendirilmesi, geleneksel güvenlik kavramının genişletilmesine katkı sağlamaktadır. Medya çalışmaları açısından ise bu araştırma, medyanın politik etkilerini uluslararası boyuta taşıyarak literatürün sınırlarını genişletmektedir.

Bu araştırma kapsamında geliştirilen kavramsal model, basın özgürlüğünün dış politika etkinliği üzerindeki etkilerini iki temel mekanizma çerçevesinde yapılandırmaktadır. Tablo 12 ve Şekil 12'deki kamu vicdanına uygun açıklama verileri bu modeli destekler. İhanet önleme mekanizması, iç tutarlılık ve hesap verebilirlik üzerinden işlerken; kamuoyu etkileme mekanizması, meşruiyet inşası ve güvenilirlik artışı üzerinden çalışmaktadır. Bu model, gelecekteki araştırmalar için kullanılabilir bir çerçeve sunmakta ve farklı bağlamlarda test edilmeye açık bulunmaktadır.

Bulgulara dayalı yorumlarımız, varsayımlarımızdan açık biçimde ayrılmıştır. Tablo 13 ve Şekil 13'teki hukuki denetim verileri bu analitik yaklaşımı gösterir. Özellikle nedensellik konusunda temkinli bir yaklaşım benimser ve korelasyon ile nedensellik arasındaki ayrımı sürekli vurgulamaktadır. Bu metodolojik dikkat, bulgularımızın güvenilirliğini artırmakta ve aşırı genelleme riskini azaltmaktadır. Ayrıca bulguların bağlamsal sınırları sürekli olarak dikkate alınmış ve Avrupa merkezli yaklaşımın sınırlılıkları açıkça belirtilmiştir.

Bu tartışma bölümü, sonuç kısmına geçişi kolaylaştıracak şekilde yapılandırılmıştır. Tablo 14 ve Şekil 14'teki demokratik denetim verileri bu geçişi destekler. Teorik katkılar, metodolojik yenilikler ve pratik öneriler sistematik olarak özetlenerek, araştırmamızın bütüncül değerlendirmesi için zemin hazırlanmıştır. Ayrıca gelecek araştırmalar için açık sorular ve hipotezler de tartışma içerisinde belirtilerek, bilimsel süreklilik sağlanmaya çalışılmıştır.

Eleştirel yaklaşımlar açısından, bu çalışma basın özgürlüğünün her durumda pozitif etki oluşturmadığını kabul etmekte ve özgürlük ile düzen arasındaki gerilimi sistematik olarak analiz etmektedir. Tablo 15 ve Şekil 15'teki keyfi karar engelleme verileri bu eleştirel farkındalığı yansıtır. Özellikle kriz durumlarında özgür basının oluşturabildiği belirsizlik ve karmaşa, objektif olarak değerlendirilmiş ve teorik modelin sınırları tartışılmıştır. Bu eleştirel farkındalık, araştırmamızın bilimsel değerini artırmakta ve dogmatik yaklaşımlardan uzak durulmasını sağlamaktadır.

Bulgularımızın bağlamsal sınırları, özellikle zaman, yer ve örneklem açısından dikkatli bir şekilde değerlendirilmiştir. Araştırmamızın 2019-2024 dönemiyle sınırlı olması, COVID-19 pandemisi gibi istisnai koşulların etkisini oluşturabilir. Coğrafi açıdan ise Avrupa ağırlıklı örneklem, bulguların küresel genellenebilirliğini sınırlandırabilir. Bu sınırlılıklar açıkça belirtilerek, gelecek araştırmalar için genişletme önerileri sunulmuştur.

Kuramsal genellemeler yapılırken veri bağlamı sürekli korunmuş ve ampirik temeller güçlü tutulmuştur. Özellikle nitel bulgulardan nicel genellemelere geçerken dikkatli adımlar atılmış ve istatistiksel anlamlılık ile pratik anlamlılık arasındaki ayrım sürekli vurgulanmıştır. Bu metodolojik dikkat, araştırmamızın geçerliliğini artırmakta ve bulgularının sağlamlığını güçlendirmektedir.

Bulgularımızın gelecekteki çalışmalara ilham verecek yönleri çok boyutludur. İlk olarak, basın özgürlüğünün farklı rejim türlerindeki etkilerinin karşılaştırmalı analizi, önemli bir araştırma alanı oluşturmaktadır. İkinci olarak, teknolojik değişimlerin basın özgürlüğü ve dış politika ilişkisine etkisi, dijital çağın getirdiği yeni dinamikler açısından kritik önem taşımaktadır. Üçüncü olarak ise basın özgürlüğünün

çevre politikaları, enerji diplomasisi gibi spesifik politika alanlarındaki etkileri, sektörel analizler için fırsatlar sunmaktadır.

Metodolojik tercihlerimizle bulgularımız arasındaki bağlantı sistematik olarak değerlendirilmiştir. Karşılaştırmalı vaka analizi metodunun getirdiği avantajlar ve sınırlılıklar, bulgularımızın yorumlanmasında sürekli dikkate alınmıştır. Özellikle nitel ve nicel verilerin birleştirilmesi süreci, üçgenleme (triangülasyon) yaklaşımının değerini ortaya koyarken, aynı zamanda metodolojik karmaşıklık oluşturma riskini de barındırmaktadır.

Bulgularımızın farklı bağlamlara uygulanabilirliği konusu, araştırmamızın pratik değeri açısından kritik önem taşımaktadır. Geliştirilen teorik model, Avrupa bağlamının ötesinde Latin Amerika, Afrika ve Asya örneklerinde test edilmeye açıktır. Ancak kültürel farklılıklar, kurumsal gelenekler ve tarihsel deneyimler, modelin farklı bağlamlardaki açıklama gücünü etkileyebilir. Bu durum, evrensel ilkeler ile yerel uygulamalar arasındaki dengeyi bulmayı gerektirmektedir.

Teori, yöntem ve bulgu üçlüsünün bütüncül değerlendirmesi, araştırmamızın tutarlılığını ve sağlamlığını ortaya koymaktadır. Yapısal realizm ve güç geçişi teorisinin sentezi, karşılaştırmalı vaka analizi metoduyla uyumlu çalışmış ve elde edilen bulgular teorik öngörülerini büyük ölçüde desteklemiştir. Bu uyum, araştırma tasarımının başarısını göstermekte ve gelecekteki çalışmalar için önemli düzeyde model oluşturmaktadır.

Veriyle çelişen yorumlar konusunda eleştirel farkındalık sürekli korunmuştur. Özellikle basın özgürlüğünün kısıtlandığı otokratik rejimlerin kısa vadeli başarıları ile özgür basının uzun vadeli etkinliği arasındaki görünür çelişki, objektif olarak analiz edilmiş ve teorik modelin geliştirilmesi için kullanılmıştır. Bu eleştirel yaklaşım, araştırmamızın bilimsel değerini artırmakta ve dogmatik sonuçlardan uzak durulmasını sağlamaktadır.

Çalışmamızın özgünlüğü, basın özgürlüğünü dış politika analizi çerçevesinde sistematik olarak ele alan ilk kapsamlı araştırmalardan biri olmasından kaynaklanmaktadır. Özellikle ihanet önleme mekanizmasının kavramsallaştırılması ve ampirik olarak test edilmesi, literatüre özgün katkı sağlamaktadır. Ayrıca çok boyutlu metodolojik yaklaşım ve disiplinler arası perspektif, konunun bütüncül anlaşılmasına katkı sunmaktadır.

Bu tartışmanın teorik, metodolojik, ampirik ve pratik boyutları birlikte ele alınarak basın özgürlüğü ve dış politika ilişkisinin karmaşıklığını ortaya koymaktadır. Aynı zamanda eleştirel perspektifi koruyarak, araştırmamızın sınırlılıklarını ve geliştirilmesi gereken yönlerini açıkça belirtmektedir. Bu çok boyutlu yaklaşım, konunun akademik ve pratik açıdan daha iyi anlaşılmasına katkı sağlamaktadır.

Bulgularımızın uluslararası güvenlik açısından taşıdığı anlam, geleneksel güvenlik kavramlaştırmalarının ötesine geçmektedir. Basın özgürlüğünün sadece iç politik bir mesele değil, aynı zamanda uluslararası sistemin istikrarını etkileyen bir faktör olduğu görülmüştür. Bu perspektif, güvenlik çalışmalarında "insani güvenlik" yaklaşımlarını destekleyerek, güvenliğin askeri boyutunun ötesindeki boyutlarına dikkat çekmektedir.

Araştırmamızın politika yapıcılar açısından pratik değeri, basın özgürlüğünün sadece demokratik bir ideal değil, aynı zamanda stratejik bir zorunluluk olduğunu göstermesinde yatmaktadır. Özgür basına yatırım yapmanın, uzun vadede ülkenin dış politika etkinliğini artıracak ve uluslararası konumunu güçlendirecek bulguları, politika önceliklerinin yeniden değerlendirilmesi gerektiğini ortaya koymaktadır. Bu durum, basın özgürlüğünün ulusal güvenlik stratejilerinin ayrılmaz bir parçası olarak görülmesi gerektiğini işaret etmektedir.

Araştırmamızın metodolojik katkıları, karma yöntem (Uğur & Uğur, 2024: 1140-1154) kullanımının basın özgürlüğü araştırmalarındaki etkinliğini kanıtlamaktadır. Nitel derinlemesine görüşmelerle nicel verilerin birleştirilmesi, konunun hem istatistiksel hem de anlamsal boyutlarının anlaşılmasını sağlamıştır. Bu yaklaşım, gelecek araştırmacılar için metodolojik bir model oluşturmakta ve disiplinler arası çalışmalarda benzer tekniklerin kullanılmasını teşvik etmektedir.

Bulgularımızın "küresel demokrasi tartışmaları" açısından taşıdığı anlam, demokratik değerlerin sadece normatif değil, aynı zamanda fonksiyonel önemini vurgulamaktadır. Demokrasinin "iyi olduğu için" değil, "etkili olduğu için" desteklenmesi gerektiği argümanı, basın özgürlüğü bağlamında güçlü bir şekilde desteklenmiştir. Bu pragmatik yaklaşım, "demokrasi karşıtı argümanlara" karşı yeni bir savunma hattı oluşturmakta ve özgürlük ile etkinlik arasındaki sinerjiye dikkat çekmektedir.

Araştırmamızın gelecek kuşaklar için bıraktığı miras, basın özgürlüğünün korunması ve geliştirilmesinin sadece bugünün değil, geleceğin de sorumluluğu olduğunu göstermektedir. Dijital çağın getirdiği yeni tehditler ve fırsatlar karşısında, basın özgürlüğünün korunması için yeni stratejilerin geliştirilmesi gerekmektedir. Bu durum, teknolojik değişimlerin basın özgürlüğü üzerindeki etkilerinin sürekli izlenmesi ve değerlendirilmesi ihtiyacını ortaya koymaktadır.

Son olarak, bu araştırmamızın insan hakları literatürüne katkısı, basın özgürlüğünün bireysel bir hak olmanın ötesinde, toplumsal bir ihtiyaç olduğunu göstermesidir. Özgür basın, sadece gazetecilerin değil, tüm toplumun ihtiyacıdır ve bu ihtiyaç, ülkenin dış politikadaki başarısı için kritik önem taşımaktadır. Bu

perspektif, insan hakları ve güvenlik arasındaki geleneksel gerilimi aşarak, ikisinin birbirini desteklediği yeni bir paradigma önermektedir.

Sonuç olarak bu tartışma, basın özgürlüğünün çok boyutlu doğasını ve dış politika üzerindeki karmaşık etkilerini bütüncül bir perspektifle ele almıştır. Teorik, ampirik ve pratik boyutları birlikte değerlendirilerek, konunun akademik ve toplumsal önemini ortaya koyan kapsamlı bir analiz sunulmuştur. Bu çok katmanlı yaklaşım, gelecek araştırmaların daha zengin ve derinlikli analizler yapmasına zemin hazırlayarak, basın özgürlüğü ve dış politika ilişkisinin daha iyi anlaşılmasına katkı sağlamaktadır.

7. SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu çalışmada derinlemesine incelendiği üzere, basın özgürlüğü bir ülkenin dış politika hedeflerine ulaşmasında ve uluslararası arenada etkin bir güç olarak varlığını sürdürmesinde yadsınamaz bir öneme sahiptir. Araştırmanın temel sorusu olan "*basın özgürlüğünün düzeyi, devletlerin dış politika başarısını ve uluslararası güç kapasitelerini hangi nedensel mekanizmalar aracılığıyla belirlemektedir*" sorusuna verilen cevap, iki kritik boyut üzerinden sistematik olarak kanıtlanmıştır. Hukuki, adli ve idari güvencelerle tahkim edilmiş bir basın özgürlüğü ortamı, devlet yöneticilerinin ve karar alıcıların ihanete sürüklenme riskini azaltmaktan, ülkenin çok boyutlu menfaatlerini merkeze alan bir dış politika anlayışının yerleşmesine kadar pek çok hayati fonksiyonu yerine getirmektedir.

Bu araştırmanın temel hipotezi olan "*basın özgürlüğü düzeyi yüksek olan devletler, hem yönetici ihanetini önleme kapasiteleri hem de uluslararası kamuoyunu etkileme yetenekleri sayesinde dış politikada daha tutarlı ve etkili performans sergilerler*" önermesi, karşılaştırmalı vaka analizi yöntemiyle elde edilen bulgularla doğrulanmıştır. İsviçre, Avrupa Birliği ülkeleri ve Türkiye'de gerçekleştirilen kapsamlı saha çalışmaları ve dokuz yüz kişiyle yapılan derinlemesine görüşmeler, basın özgürlüğünün dış politika etkinliği üzerindeki doğrudan etkilerini ampirik olarak ortaya koymuştur.

Kuramsal açıdan bu çalışma, uluslararası ilişkiler disiplinde basın özgürlüğünün rolünü yeniden tanımlayarak realizm ile liberalizm arasında özgün bir sentez sunmaktadır. Geleneksel güç teorilerinin (Nye & Welch, 2013: 24-441) öngördüğü askeri ve ekonomik kapasitelerin yanı sıra, bilgi akışını yönetme ve kamuoyu algısını şekillendirme yeteneğinin devletlerin sistem içerisindeki konumlarını belirleyen yeni bir güç kategorisi haline geldiği tezi, hem teorik çerçeveye hem de ampirik bulgularla desteklenmiştir. Bu sentez, basın özgürlüğünün hem devletlerin iç kapasitelerini hem de sistem içerisindeki konumlarını etkilediğini göstererek, yumuşak güç teorisi ve güvenikleştirme yaklaşımlarıyla da uyumlu bir açıklama çerçevesi sunmaktadır.

Ampirik düzeyde araştırma, basın özgürlüğünün dış politika üzerindeki etkisini iki temel mekanizma üzerinden sistematik olarak kanıtlamıştır. İhanet boyutu yönünden, basın özgürlüğünün olmadığı veya kısıtlandığı rejimlerde yöneticilerin ve karar alıcıların eylemlerinin şeffaflıktan uzak kalması ve bunun dış politika kararlarını olumsuz etkilemesi teyit edilmiştir. Bu durum yolsuzluk, haksız kazanç, keyfi yönetim ve hatta ulusal çıkarları tehlikeye atan ihanet vakalarının ortaya çıkma olasılığını önemli ölçüde artırmaktadır. Saha çalışmalarında görüşülen katılımcıların büyük çoğunluğu, özgür basının yöneticilerin keyfi davranışlarını sınırlandıran en önemli mekanizmalardan biri olduğunu vurgulamıştır.

Genel propaganda ve halkı bilinçlendirme boyutu açısından ise günümüz dünyasında klasik basın yayın organları ve özellikle sosyal medyanın iç ve dış kamuoyunu etkileme, yönlendirme, güç veya zayıflık algısı oluşturma konusundaki merkezi konumu açıkça ortaya konmuştur. Bu denli büyük bir gücün etkin ve gerçekçi bir biçimde kullanılabilmesi, ülkelerin karşılaştıkları haksız itham ve karalamalara karşı etkili karşı tedbirler alabilmesi için basın özgürlüğünün olmazsa olmaz bir koşul olduğu kanıtlanmıştır.

Araştırma bulguları, basın özgürlüğüne sahip ülkelerin uluslararası kriz yönetiminde ve çatışma çözümünde daha başarılı olduklarını göstermektedir. Özgür basın, kriz durumlarında farklı perspektiflerin ve çözüm önerilerinin dile getirilmesine olanak tanıyarak daha dengeli ve etkili kriz müdahalelerinin geliştirilmesine katkıda bulunmaktadır. Ayrıca kriz anlarında halkın doğru ve zamanında bilgilendirilmesi toplumsal paniği önlemekte ve ulusal dayanışmayı güçlendirmektedir.

Jeopolitik ve jeostratejik açıdan değerlendirildiğinde, basın özgürlüğünün bir ülkenin bölgesel ve küresel konumlanmasını doğrudan etkilediği tespit edilmiştir. Özgür basına sahip ülkeler uluslararası sistemde daha güvenilir aktörler olarak algılanmakta; bu da onların ittifak kurma, işbirliği geliştirme ve bölgesel nüfuz alanlarını genişletme kapasitelerini artırmaktadır. Özellikle çok kutuplu yeni dünya düzeninde yumuşak güç unsurlarının önemi artarken, basın özgürlüğü bir ülkenin jeostratejik değerini belirleyen temel faktörlerden biri haline gelmektedir.

Bu çalışmanın metodolojik sınırlılıkları da belirtilmelidir. Nitel araştırmanın doğası gereği bulgular araştırmacının öznel yorumlarından ve değerlendirmelerinden etkilenebilmektedir. Ayrıca saha çalışmalarının sınırlı sayıda ülke ve kenti kapsamaması bulguların genellenebilirliğini bir ölçüde kısıtlamaktadır. Görüşülen kişilerin rastgele seçilmiş olmakla birlikte, sosyal grupların gruplaştığı yerlerdeki bireylerin tamamına yakınının ortak görüşünü yansıtan sonuçların ortaya çıkması da örneklemin temsil gücünü sınırlayan bir

faktördür. Bu sınırlılıklara rağmen araştırma bulguları, basın özgürlüğünün dış politika başarısı ve gücü için vazgeçilmez bir unsur olduğunu ortaya koymaktadır.

İhanet riskini azaltmaktan kamuoyunu bilgilendirmeye, uluslararası itibarı artırmaktan demokratik süreçleri güçlendirmeye kadar pek çok alanda basın özgürlüğü etkin ve başarılı bir dış politikanın temelini oluşturmaktadır. Basın özgürlüğünün hukuksal, adli ve idari bakımlardan güvence altında olmadığı bir ülkede dış politikada uzun vadeli başarı ve etki elde etmek oldukça zordur.

Politika yapıcılara yönelik öneriler öncelik sırasına göre şu şekilde sıralanabilir. Kısa vadeli öneriler kapsamında, mevcut basın özgürlüğü düzeyinin objektif ölçümlerle değerlendirilmesi ve eksik alanların tespit edilmesi gerekmektedir. Basın mensuplarına yönelik hukuki güvencelerin güçlendirilmesi ve medya kuruluşlarının mali bağımsızlığının sağlanması için gerekli düzenlemelerin acilen hayata geçirilmesi kritik önem taşımaktadır.

Orta vadeli öneriler arasında, gazetecilik eğitiminin kalitesinin artırılması ve meslek etiği standartlarının güçlendirilmesi yer almaktadır. Ayrıca dijital çağın gereksinimlerine uygun olarak çevrimiçi platformlarda da basın özgürlüğünün korunması için yasal düzenlemelerin yapılması gerekmektedir. Dezenformasyon ve manipülasyona karşı toplumsal direncin artırılması için medya okuryazarlığı programlarının yaygınlaştırılması da bu kapsamda değerlendirilebilir.

Uzun vadeli öneriler ise basın özgürlüğünü koruyacak kurumsal yapıların güçlendirilmesi ve sürdürülebilirliğinin sağlanmasını içermektedir. Bağımsız yargının etkinliğinin artırılması, sivil toplumun güçlendirilmesi ve demokratik kültürün yerleştirilmesi gibi yapısal dönüşümler bu kapsamda ele alınmalıdır. Bu dönüşümlerin gerçekleştirilmesi için uzun soluklu ve kapsamlı bir reform programının hayata geçirilmesi zorunluluktur.

Farklı hedef gruplara yönelik özel öneriler de geliştirilmelidir. Bilim insanları için basın özgürlüğü ve dış politika ilişkisini farklı bağlamlarda test edecek karşılaştırmalı araştırmaların yapılması önerilmektedir. Özellikle gelişmekte olan ülkeler ve demokrasi geçiş sürecindeki ülkelerde bu ilişkinin nasıl işlediğinin incelenmesi akademik literatüre önemli katkılar sunacaktır.

Uygulayıcılar ve diplomatlar için ise uluslararası müzakerelerde ve kamu diplomasisi faaliyetlerinde basın özgürlüğünün stratejik bir avantaj olarak kullanılması konusunda eğitim programlarının düzenlenmesi önerilmektedir. Kriz yönetimi süreçlerinde özgür basınla etkili işbirliği yöntemlerinin geliştirilmesi de bu kapsamda değerlendirilmelidir.

Yasa koyucular için anayasal güvencelerin güçlendirilmesi ve basın özgürlüğünü kısıtlayabilecek mevzuatın gözden geçirilmesi öncelikli öneriler arasında yer almaktadır. Ayrıca uluslararası standartlarla uyumlu basın yasalarının hazırlanması ve uygulanması da yasal düzenlemeler açısından kritik önem taşımaktadır.

Gelecek araştırmalar için önerilen yeni sorular, basın özgürlüğünün farklı siyasi sistem türlerindeki etkilerinin karşılaştırmalı olarak incelenmesini içermektedir. Özellikle hibrit rejimler ve otoriter sistemlerde basın kontrolünün dış politika performansı üzerindeki etkilerinin analiz edilmesi önem taşımaktadır. Ayrıca teknolojik gelişmelerin basın özgürlüğü ve dış politika ilişkisini nasıl dönüştürdüğünün incelenmesi de gelecek araştırmalar için önemli bir alan oluşturmaktadır.

Bu çalışmadan yola çıkarak geliştirilen yeni kavramsal öneri, "**basın özgürlüğü temelli dış politika etkinlik endeksi**"nin oluşturulmasıdır. Bu endeks, ülkelerin basın özgürlüğü düzeylerini dış politika performans göstergeleriyle ilişkilendirerek politika yapıcılara objektif bir değerlendirme aracı sunabilir.

Literatürde hala devam eden teorik boşluklar arasında, basın özgürlüğünün farklı dış politika araçları üzerindeki etkilerinin ayrıntılı analizi yer almaktadır. Özellikle ekonomik diplomasi, kültürel diplomasi ve güvenlik politikaları bağlamında basın özgürlüğünün rolünün sistematik olarak incelenmesi gerekmektedir.

Bu araştırmanın sonuçları başka ülkelerde ve bölgelerde test edilebilir niteliktedir. Özellikle Afrika, Asya ve Latin Amerika ülkelerinde benzer metodolojilerle yapılacak çalışmalar, bulguların genellenebilirliğini test edecek ve bölgesel farklılıkları ortaya koyacaktır.

Bu çalışmanın küresel demokrasi literatürüne katkısı, basın özgürlüğünün sadece normatif bir değer değil, aynı zamanda fonksiyonel bir gereklilik olduğunu göstermesidir. Demokrasinin "iyi olduğu için" değil, "etkili olduğu için" desteklenmesi gerektiği argümanı, basın özgürlüğü bağlamında güçlü bir şekilde desteklenmiştir.

Disiplinlerarası yaklaşım açısından bu çalışma; siyaset bilimi, uluslararası ilişkiler, medya çalışmaları ve güvenlik araştırmalarını birleştiren bir perspektif sunmaktadır. Bu tür disiplinlerarası çalışmaların artması, basın özgürlüğü fenomeninin daha bütüncül anlaşılmasına katkı sağlayacaktır.

Çalışmanın gelecekteki etki potansiyeli değerlendirildiğinde, önerilen "**İhanet Önleme-Kamuoyu Etkileme Modeli**"nin farklı ülke örneklerinde test edilmesi ve geliştirilmesi önem taşımaktadır. Bu modelin operasyonel hale getirilmesi, hem akademik araştırmalar hem de politika geliştirme süreçleri için değerli bir araç sunacaktır.

Sonuç olarak basın özgürlüğü, bir ülkenin iç dinamikleri kadar dış politika performansı için de hayati bir öneme sahiptir. İhanetin önlenmesinden kamuoyunun doğru bilgilendirilmesine, uluslararası alanda güçlü bir imaj inşa edilmesinden dış politika kararlarının etkinliğinin artırılmasına kadar pek çok alanda kritik bir rol oynayan basın özgürlüğü, modern diplomasinin ve başarılı dış politikanın vazgeçilmez bir unsurudur. Bu nedenle tüm ülkelerin basın özgürlüğünü evrensel standartlara uygun olarak güvence altına almaları ve bu özgürlüğün serbestçe kullanılabilmesi için gerekli yasal ve idari düzenlemeleri hayata geçirmeleri hem kendi ulusal çıkarları hem de uluslararası barış ve istikrar açısından büyük önem taşımaktadır.

Basın özgürlüğüne yapılan yatırım, aslında ülkenin geleceğine ve uluslararası arenadaki etkinliğine yapılan en değerli yatırımlardan biridir. Gelecek kuşakların daha barışçıl, adil ve refah içinde bir dünyada yaşamaları için bugünden basın özgürlüğünün korunması ve geliştirilmesi yönünde kararlı adımlar atılması zorunludur. Bu çalışmanın ortaya koyduğu bulgular ve öneriler, bu yönde atılacak adımlar için sağlam bir temel oluşturmaktadır.

REFERENCES

- Açan, B. (2024). Sosyal medya pazarlaması ve sosyal medya türleri. *Turkish Journal of Marketing Research*, 3(1), 46-66.
- Ananny, M. (2023). *Networked Press Freedom*. MIT Press.
- Applebaum, A. (2024). *Autocracy, Inc.: The dictators who want to run the world*. Doubleday.
- Badano, G., & Nuti, A. (2024). Politicizing Political Liberalism: On the Containment of Illiberal and Antidemocratic Views. Oxford University Press.
- Bağce, H. E. (2020). Türkiye’de medya ve demokrasinin yapısal ve etik sorunları. *İnsan&İnsan*, 7(25), 9–28. <https://doi.org/10.29224/insanveinsan.743610>
- Baltacı, A. (2019). Nitel araştırma süreci: Nitel bir araştırma nasıl yapılır?. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5(2), 368-388.
- Beacham, D., Hafner-Burton, E., & Schneider, C. J. (2024). The Weaponization of Information Technologies and Democratic Resilience. Working Paper, November 2024, 1-51.
- Beni, M. D. (2024). Structural realism about the free energy principle: The best of both worlds. *Journal for General Philosophy of Science / Zeitschrift für Allgemeine Wissenschaftstheorie*, 55(4), 491–505. <https://doi.org/10.1007/s10838-024-09673-w>
- Bjola, C., & Manor, I. (Eds.). (2024). *The Oxford handbook of digital diplomacy*. Oxford University Press.
- Blumler, J. G., & Kavanagh, D. (1999). The third age of political communication: Influences and features. *Political Communication*, 16(3), 209-230.
- Bowles, N., Hamilton, J. T., & Levy, D. A. L. (Eds.). (2013). *Transparency in Politics and the Media: Accountability and Open Government*. I.B. Tauris, Reuters Institute for the Study of Journalism, University of Oxford.
- Brand Finance. (2025, February 20). *Global Soft Power Index 2025: The shifting balance of global soft power* [Rapor]. Brand Finance. <https://brandfinance.com/insights/global-soft-power-index-2025-the-shifting-balance-of-global-soft-power>
- Breen, M., & Gillanders, R. (2020). Press freedom and corruption perceptions: Is there a reputational premium? *Politics and Governance*, 8(2), 103–115.
- Brunetti, A., & Weder, B. (2003). A free press is bad news for corruption. *Journal of Public Economics*, 87(7-8), 1801-1824.
- Buzan, B., Wæver, O., & de Wilde, J. (1998). *Security: A new framework for analysis*. Lynne Rienner Publishers.
- Castells, M. (2010). *The Information Age: Economy, Society and Culture*. Vol. 1: The Rise of the Network Society (2nd ed.). Wiley-Blackwell.
- Castells, M. (2009). *Communication power*. Oxford University Press.
- Chowdhury, S. K. (2004). The effect of democracy and press freedom on corruption: An empirical test. *Economics Letters*, 85(1), 93-101.
- Chandler, D. (2023). *Free and Equal: What Would a Fair Society Look Like?* Allen Lane.
- Colombo, S., Graziano, C., & Pignataro, A. (2024). Imperfect history-based price discrimination with asymmetric market shares. *Information Economics and Policy*, 67, 101092.
- Cook, T. E. (1998). *Governing with the news: The news media as a political institution*. University of Chicago Press.
- Curran, J., & Seaton, J. (2018). *Power Without Responsibility: The Press and Broadcasting in Britain* (8. baskı). Routledge.

- Çebi, M. S. (1997). İşlevci yaklaşıma göre medya ve siyasî sistem arasındaki ilişkilerin tarihi boyutu. Bilig Yayınları, 249-260.
- Çelik, H., & Ekşi, H. (2008). Söylem analizi. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 27(27), 99-117.
- Danışman, A. (1982). Basın özgürlüğünün sağlanması önlemleri: (Devletin basın karşısında aktif tutumu). Ankara Üniversitesi Yayını.
- Danso, S. (2025). Media and politics: investigating government interests, ownership influence and media independence in combating corruption in Ghana. *Cogent Social Sciences*, 11(1), 1-17. 2483391.
- Hood, C., & Heald, D. (Eds.). (2012). *Transparency: The Key to Better Governance?* Oxford University Press.
- Deneen, P. J. (2018). *Why Liberalism Failed*. New Haven, CT: Yale University Press.
- Dennis, E. E., Gillmor, D. M., & Glasser, T. L. (Eds.). (1989, 20 Kasım). *Media Freedom and Accountability*. Bloomsbury Academic.
- Dikici, G. (2024). Kamuoyunun dış politikayı etkilemesinde sosyal medyanın rolü. *Uluslararası Eşitlik Politikası Dergisi*, 4(2), 1-18. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/4490304>
- Dobson, W. J. (Ed.). (2023). *Defending Democracy in an Age of Sharp Power*. Johns Hopkins University Press.
- Dulkadir, D. (2020). Güç geçiş kuramı çerçevesinde yükselen devletlerin incelenmesi [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi.
- Edwards, W. (1954). The theory of decision making. *Psychological Bulletin*, 51(4), 380-417.
- Ekmekçi, F. (2011). Demokratik barış teorisi: Bir değerlendirme. *Uluslararası Hukuk ve Politika*, (26), 107-124.
- Enrich, D. (2025). *Murder the Truth: Fear, the First Amendment, and a Secret Campaign to Protect the Powerful*. HarperCollins.
- Eren, E. (2019). Medya diplomasisi aktörü olarak TRT ve Balkanlardaki örnek faaliyetleri. *TRT Akademi*, 4(7), 26-41.
- Ersoy, E. (2019). Realizm. İçinde R. Gözen (Ed.), *Uluslararası ilişkiler teorileri* (s. 159-186). İletişim Yayınları.
- Eryılmaz, B., & Biricikoğlu, H. (2011). Kamu yönetiminde hesap verebilirlik ve etik. *İş Ahlakı Dergisi*, 4(7), 19-45.
- Ferrara, A. (2023). *Sovereignty Across Generations: Constituent Power and Political Liberalism*. Oxford University Press.
- Foucault, M. (1977). *Discipline and punish: The birth of the prison*. Pantheon Books.
- Freedman, D. (2008). *The politics of media policy*. Polity Press.
- Glennon, M. J. (2024). *Free Speech and Turbulent Freedom: The Dangerous Allure of Censorship in the Digital Era*.
- Goddard, S. E. (2018). *When Right Makes Might: Rising Powers and World Order*. Cornell University Press.
- Guriev, S., & Treisman, D. (2022). *Spin Dictators: The Changing Face of Tyranny in the 21st Century*. Princeton University Press.
- Gürbüz, S., & Şahin, F. (2020). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri* (5. basım). Seçkin Yayıncılık.
- Gürsoy, Y. (2017). *Between Military Rule and Democracy: Regime Consolidation in Greece, Turkey, and Beyond*. University of Michigan Press.
- Hallin, D. C., & Mancini, P. (2004). *Comparing media systems: Three models of media and politics*. Cambridge University Press.
- Harvey, A. (2025, March 20). *Understanding Russian Hybrid Warfare: Elections in Moldova and Georgia*. War Room – U.S. Army War College. Retrieved from. Web article. <https://warroom.armywarcollege.edu/articles/russian-hybrid-warfare/> War Room - U.S. Army War College+7War Room - U.S. Army War College+7humanotions.com+7<https://warroom.armywarcollege.edu/author/anna-harvey/>
- Hazar, Z. (2013). Basın özgürlüğü ve ulusal güvenlik. *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 17(2), 1525-1548.
- Huntington, S. P. (1991). *The third wave: Democratization in the late twentieth century*. University of Oklahoma Press.
- İçel, K. (2009). *Kitle haberleşme hukuku: Basın, radyo-televizyon, sinema, internet*. Beta Basım Yayın Dağıtım.

- Jacobs, S., & Schillemans, T. (2016). Media and public accountability: Typology and exploration. *Policy & Politics*, 44(1), 23–40.
- Johnstone, A. (2025). *Spinning the World: The Public Relations Industry and American Foreign Relations*. Cambridge University Press.
- Karaboğa, T. (2010). Medya ve toplum ilişkileri: Televizyon haberlerindeki şiddetin incelenmesine yönelik bir araştırma. Karınca Yayınları.
- Karadzov, G., Vlachos, A., & Stafford, T. (2024). The effect of diversity on group decision-making. *arXiv preprint arXiv:2402.01427*, 1-7.
- Karagöz, S. (2016). Stratejik bir iletişim yöntemi olarak kamu diplomasisi ve medyanın rolü [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Karakatsanis, A. (2025). *Copaganda: How police and the media manipulate our news*. The New Press.
- Katsirea, I. (2024). *Press Freedom and Regulation in a Digital Era: A Comparative Study*. Oxford University Press.
- Kavanagh, J., & Rich, M. D. (2018). *Truth decay*. RAND Corporation.
- Keohane, R. O., & Nye, J. S. (2012). *Power and interdependence* (4th ed.). Longman.
- Kertzer, J. D., Holmes, M., LeVeck, B. L., & Wayne, C. (2022). Hawkish biases and group decision making. *International Organization*, 76(3), 513-548.
- Khosrowjerdi, M. (2022, February). Good governance and national information transparency: A comparative study of 117 countries. In *International Conference on Information* (pp. 143-160). Cham: Springer International Publishing.
- Kissinger, H. (2022). *Leadership: Six Studies in World Strategy*. Penguin Press.
- Kladakis, G., & Skouralis, A. (2025). Press freedom and systemic risk. *Journal of Business Finance & Accounting*, 1535-1556.
- Köksoy, E. (2014). Kamu diplomasisi ve halkla ilişkiler ilişkisi: Kuramsal bir değerlendirme. *Marmara İletişim Dergisi*, (22), 211-231.
- Kömür, G. (2020). Yumuşak güç unsuru olarak kamu diplomasisi. *International Journal of Politics and Security*, 2(3), 89-115.
- Kurlantzick, J. (2022). *Beijing's Global Media Offensive: China's Uneven Campaign to Influence Asia and the World*. Oxford University Press.
- Küçük, M. (2019). Uluslararası ilişkilerde sosyal inşacılık. İçinde R. Gözen (Ed.), *Uluslararası ilişkiler teorileri* (s. 325-376). İletişim Yayınları.
- Lamer, W. (2018). *Press Freedom as an International Human Right*. Palgrave Pivot.
- Lauri, M. A. (2011). Triangulation of data analysis techniques. *Papers on Social Representations*, 20(2), 34, 1-15.
- Le, T. V. (2020). Freedom of the press and equity returns: Empirical investigation in emerging markets. *Global Journal of Emerging Market Economies*, 12(3), 359-377.
- Levitsky, S., & Way, L. A. (2010). *Competitive Authoritarianism: Hybrid Regimes after the Cold War*. Cambridge University Press.
- Lewis, J. M. (2024). *The Handbook of Measuring Governance*. Edward Elgar Publishing.
- Liebovitch, LS, Powers, W., Shi, L., Chen-Carrel, A., Loustaunau, P. ve Coleman, PT (2023). Doğal dil işleme ve makine öğrenimi ile ortaya çıkarılan düşük ve yüksek barış ülkelerinin haber medyasındaki kelime farklılıkları. *PloS one*, 18 (11), e0292604, 1-21.
- Lippmann, W. (1922). *Public opinion*. Harcourt, Brace and Company.
- Manheim, J. B. (1994). *Strategic public diplomacy and American foreign policy: The evolution of influence*. Oxford University Press.
- Manor, I. (Ed.). (2024). *The Oxford Handbook of Digital Diplomacy*. Oxford University Press.
- Marx, A., Rihoux, B., & Ragin, C. (2014). The origins, development, and application of Qualitative Comparative Analysis: the first 25 years. *European Political Science Review*, 6(1), 115-142.
- Maweu, D. M. & Mare, A. (2023). *Media, Conflict and Peacebuilding in Africa: Conceptual and Empirical Considerations*. Abingdon, Oxford: Routledge.
- McCourt, D.M. (2023). *The New Constructivism in International Relations Theory*. Bristol University Press.
- Mearsheimer, J. J. (2001). *The tragedy of great power politics*. W. W. Norton & Company.
- Metin, O., & Ünal, Ş. (2022). İçerik analizi tekniği: İletişim bilimlerinde ve sosyolojide doktora tezlerinde kullanımı. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 22(Özel Sayı 2), 273-294.

- Minatti, W. (2024). Legitimate governance in international politics: Towards a relational theory of legitimation. *Review of International Studies*, 50(4), 662-681.
- Miş, N. (2011). Güvenikleştirme teorisi ve siyasal olanın güvenikleştirilmesi. *Akademik İncelemeler Dergisi*, 6(2), 345-381.
- Mosca, G. (1939). *The ruling class* (H. D. Kahn, Trans.). McGraw-Hill. (Original work published 1896).
- Mungiu-Pippidi, A. (2023). *Rethinking Corruption*. Edward Elgar Publishing.
- Neuberger, D., & Clooney, A. (Eds.). (2024). *Freedom of Speech in International Law*. Oxford University Press.
- Nguyen, Q., Sattler, T., & Schweinberger, T. (2024). Great power dynamics and international economic cooperation: Experimental evidence from parallel surveys in China and the United States. *European Journal of Political Research*, 1-47.
- Nord, M., Lundstedt, M., & Lindberg, S. I. (2024). Media Freedom, Democracy and Security. *OSCE Representative on Freedom of the Media, Varieties of Democracy Institute at the University of Gothenburg*, 1-22.
- Nye, J. S. (2023). *Soft Power and Great-Power Competition: Shifting Sands in the Balance of Power Between the United States and China*. Springer Nature Singapore.
- Nye, J. S., Jr., & Welch, D. A. (2013). Küresel çatışmayı ve işbirliğini anlamak (R. Akman, Çev.). İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları. (Orijinal çalışma 2010 yılıdır.)
- Nye, J. S. (2011). *The Future of Power*. PublicAffairs.
- Nye, J. S. (2004). Soft power: The means to success in world politics. PublicAffairs.
- Organski, A. F. K. (1958). *World Politics*. New York, NY: Alfred A. Knopf.
- Örmeci, O., Kısacık, S., & Helvacıköylü, G. (2024). US–China competition: A power transition perspective, 1-25.
- Özer, Ö. (2010). Liberal basın. *Literatürk*.
- Özpek, B. B. (2019). Liberalizm ve uluslararası ilişkiler. İçinde R. Gözen (Ed.), *Uluslararası ilişkiler teorileri* (s. 121-156). İletişim Yayınları.
- Papadopoulos, Y. (2023). *Understanding Accountability in Democratic Governance*. In *Elements in Public Policy*. Cambridge University Press.
- Rai, N., & Thapa, B. (2015). A study on purposive sampling method in research. *Kathmandu: Kathmandu School of Law*, 5(1), 8-15.
- Rhodes, R. A. W. (1997). *Understanding governance: Policy networks, governance, reflexivity and accountability*. Open University Press.
- Rickles, D., & Landry, E. (Eds.). (2025). *Structural realism: Structure, object, and causality*. Springer.
- Rizzo, F., & Bresciani, S. (2024). Ethnography, User Observation, and Interviews. In *User Experience Methods and Tools in Human-Computer Interaction* (pp. 13-33). CRC Press.
- Roberts, A. (2019). *Strategies for Governing: Reinventing Public Administration for a Dangerous Age*. Cornell University Press.
- Ruohonen, J. (2021). Reassessing measures for press freedom. *arXiv preprint arXiv:2106.10427*, 1-20.
- Russett, B. M. (1994). *Grasping the Democratic Peace: Principles for a Post-Cold War World*. Princeton University Press.
- Sabry, F. (2024). *Realism in International Relations: Understanding power dynamics and state behavior in global politics*. One Billion Knowledgeable.
- Schillemans, T. (2022). Accountability and the quality of regulatory judgment processes. *Experimental research offering both confirmation and consolation*. *Public Performance & Management Review*, 45(3), 473-498.
- Schudson, M. (1995). *The power of news*. Harvard University Press.
- Scott, M., Bunce, M., Myers, M., & Fernandez, M. C. (2023). Whose media freedom is being defended? Norm contestation in international media freedom campaigns. *Journal of Communication*, 73(2), 87-100.
- Shaffer, G., & Sandholtz, W. (Eds.). (2025). *The rule of law under pressure: A transnational challenge*. Cambridge University Press.
- Simons, G., & Chifu, I. (2025). Realist and Constructivist Interpretations and Representations of the Second Nagorno-Karabakh War: As an Event and as a Process. *Journalism and Media*, 6(1), 21-37. <https://doi.org/10.3390/journalmedia6010021>

- Singer, P. W., & Brooking, E. T. (2018). *LikeWar: The Weaponization of Social Media*. Houghton Mifflin Harcourt.
- Snyder Jr, J. M., & Strömberg, D. (2010). Press coverage and political accountability. *Journal of political Economy*, 118(2), 355-408.
- Tan, S. (2022). Müzik ve meşruiyet: Meşruiyet teorileri üzerinden bir inceleme. *Porte Akademik Müzik ve Dans Araştırmaları Dergisi*, (22), 57-77.
- Tatar, D. B. (2013). Medya özgürlüğü ve ahlakın korunması. *Ufuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2(3), 153-169.
- Temiz, Ö. (2007). *Basın özgürlüğünün sınırlanmasında ilke sorunu* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. (128 s.)
- Transparency International. (2025). *Corruption Perceptions Index 2024*. Berlin: Transparency International.
- Transparency International. (2024). *Corruption Perceptions Index 2023*. Berlin: Transparency International.
- Uçar, J. (2021). İnternet ortamında ifade ve basın özgürlüğü. *İstanbul Aydın Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 7(2), 349-381.
- Uğur, U. & Uğur, İ. (2024). Bilimsel Çalışma Perspektifinden “Karma Yöntem Araştırmaları”. *PEARSON JOURNAL*, 8(27), 1139-1156.
- Van Belle, D. A. (2000). *Press Freedom and Global Politics*. Praeger.
- Van Belle, D. A. (1997). Press freedom and the democratic peace. *Journal of peace research*, 34(4), 405-414.
- van der Linden, S. (2023). *Foolproof: Why We Fall for Misinformation and How to Build Immunity*. HarperCollins.
- Veldkamp, L. L. (2011). *Information Choice in Macroeconomics and Finance*. Princeton University Press.
- Walter, S. (2021). The backlash against globalization. *Annual Review of Political Science*, 24(1), 421-442.
- Waltz, K. N. (1979). *Theory of international politics*. Addison-Wesley Publishing Company.
- Ward, S. J. A. (2023). *Ethics and the Media: Transformations in a Global Digital Age*. Cambridge University Press.
- Weart, S. R. (2000). *Never at War: Why Democracies Will Not Fight One Another*. Yale University Press.
- Wedel, J. R. (2009). *Shadow Elite: How the World's New Power Brokers Undermine Democracy, Government, and the Free Market*. New York, NY: Basic Books.
- Wen, Y. (2024). Informational lobbying, information asymmetry, and the adoption of the ride-hailing model policy in the US States. *Business and Politics*, 26(3), 330-361.
- Wendt, A. (1999). *Social Theory of International Politics*. Cambridge University Press.
- Wheeler, N. J. (2000). *Saving strangers: Humanitarian intervention in international society*. Oxford University Press.
- Wiener, A. (2018). *Contestation and constitution of norms in global international relations*. Cambridge University Press.
- Womack, B. (2016). *Asymmetry and International Relationships*. Cambridge University Press.
- Yayla, E. Y. (2019). Basın özgürlüğü ve milli güvenlik kapsamında sınırları. *Adalet Yayınevi*.
- Youm, K. H. (2007). The rights of reply and freedom of the press: An international and comparative perspective. *George Washington Law Review*, 76, 1017-1064.
- Zürn, M. (2018). *A Theory of Global Governance: Authority, Legitimacy, and Contestation*. Oxford University Press.